După ce îşĭ luă fie-care partea anume indicată, se întórseră spre schele ca să se cobóre josŭ, dar în acelŭ minutŭ o trosnitură puternică se audi în spaţiŭ şi unŭ norŭ roşiaticŭ alburiŭ grosŭ şi orbitorŭ se împrăscia în aerŭ. Eĭ maĭ întêiŭ rĕmaseră pe locŭ chiar pe streaşina biserice ĭ impietriţĭ de mirare, ne sciindŭ ce însemna acéstă trosnitură, dar după ce se împrăscia fumulŭ vĕdură că tóte schelele fusese doborîte la pămêntŭ şi numaĭ rĕmasese nicĭ mĭcar o scară pe care să se dea josŭ. Vĕdênd unŭ asemenea actŭ neomenosŭ, toţĭ cu toţiĭ scóse un ţipĕt de turbare, şi Manole care'şĭ aduse îndată aminte de vorbele luĭ Vodă şi ghici la minutŭ intenţiunile sale, nu se putu opri d'a striga :

— Ne-aĭ făcut'o Neagoe-Vodă ! asta îţĭ este rĕsplata lăudată ?

— Da, rĕspunse Vodă cu o sĕlbatică satisfacţiune ; da iscusiţĭ lăudăroşĭ, v'am rĕsplătitŭ ast-felŭ ca să nu maĭ fiţĭ în stare d'a dura o mănăstire maĭ măndră şi maĭ măréţă ca acésta şi d'a da de ruşine mireasa mea cea prea frumósă. Sunteţĭ destulŭ de vrednicĭ şi de iscusiţĭ, maĭ aveţĭ p'acolo lemne la îndemână, scăndurele pe care eraŭ aşedate lucrurile ce ţineţĭ în mâinĭ sunt încă la locul lor ; aide, puneţi-vĕ pe lucru şi meşteşugulŭ vostru vĕ va da aripĭ de porumbeĭ ca să sburaţĭ prin slava cerului în alte ţĕrĭ unde să faceţĭ minunĭ şi maĭ mareţe. Aide de, grăbiţi-vĕ, ce stăţĭ pe locŭ ? nu credeţĭ că glumescŭ ; daţĭ zorŭ căcĭ mĕ jur pe viul Dumnedeŭ, că dacă nu vĕ veţĭ coborî singurĭ cum veţĭ sci, despre partea mea nu vĕ veţĭ maĭ coborî d'acolo în vecĭ, pentru ca şi numele Bisericeĭ mele să nu se uite în vecĭ. Aide să vĕ vĕdŭ dacă sciţĭ să şi sburaţĭ.

Uniĭ din artiştĭ luară dreptŭ bătae de jocŭ sfatulŭ ingratuluĭ Domnitorŭ, iar alţiĭ maĭ orgolioşĭ luară cuvintele luĭ drept o mărturisire de admiraţiune şi încredere în superioritatea arteĭ lor, şi se grăbiră de a-ĭ dovedi că nu s'a înşelat. Numaĭ de cât se puse d'a aduna subţirile bucăţĭ de şiţă de care fusese spândurate lucrurile dăruite, le legară între ele prin făşiele de teiŭ de care fusese suspendate obiectele ce primise, şi durându-şĭ în grabă nisce aripióre lungĭ şi subţirĭ, le legară de mânĭ şi se aruncară cu încredere în spaţiŭ. Dar vaĭ şi amar de eĭ sĕraciĭ!

aripele se rupseră îndată ce își lăsară eĭ greutatea corpuluĭ pe ele și iĭ făcură să cadă jos pe pământ uniĭ morțĭ, altiĭ crud schilodițĭ!

Manole care până'aci stătuse adâncit în nisce reveriĭ profunde, în care momente compara în mintea sa nemărginitulŭ sĕŭ devotament cu nemărginita ingratitudine a luĭ Vodă, nu vĕḑu nicĭ nu auḑi nimicŭ din tóte câte se petrecură în juru-ĭ, nicĭ chiar țipetele de durere ale acelor ce căḑuse la pământ și rĕmăsese încă în viață. Ochiĭ seĭ, mintea sa, sufletul sĕŭ eraŭ pironite spre locul unde zăcea soția luĭ, spre acea parte unde era înmormêntată fericirea sa.

Stând ast-felŭ pe streașina monumentuluĭ, gănditor, adâncit în triste cugete, î se păru că aude printre țipetele murinḑilor de jos, tumultul mulțimeĭ dinprejur și suflarea vîntuluĭ ce se scornise, un murmur, o șoptă, un suspinŭ care iĭ se păru că'ĭ ḑice:

— «Manole, Manole! zidul rĕŭ mĕ strînge... copilașul plânge... «viața mi se stinge!»...

Auḑind aste cuvinte capul i se ameți, puterile îlŭ părăsiră, piciórele i se împleticiră și 'lŭ făcură să cadă jos pe streașină și de acolo se prăvăli tocmaĭ la piciórele edificiuluĭ lângă piciórele mormîntuluĭ soțieĭ sale și d'acolo se rostogoli până în vale ceva maĭ jos de intrarea în biserică, unde espiră cu bucurie și unde poetica imaginațiune a legendeĭ spune că a eșitŭ îndată o fôntână cu apă curată, apă lăcramată, fôntână care se află în ființă chiar în ḑilele nóstre.

XII

Sfințirea bisericeĭ—Mórtea luĭ Neagoe Vodă

Tragica mórte a luĭ Manole, de și fusese preparată, precum am vĕḑut, de însușĭ Neagoe Vodă, totușĭ iĭ sgudui moralul într'un chip atât de strajnicŭ, în cât îl aruncă la patŭ în prada uneĭ bóle fórte cumplite. El nu era din fire rĕŭ, dușmănos și vĕrsător de sânge; numaĭ mândria, deșertăciunea, îngâmfarea l'a

făcut une-orĭ să comită fapte rele şi nedreptățĭ cam marĭ, după săvişirrea cărora părerea de rĕŭ şi căința aŭ fost tot atât de marĭ ca şi greşala.

De o cam dată credu că va îndupleca mănia duşmanuluĭ sĕŭ celuĭ maĭ neînduràtor: remuşcarea, prin facerĭ de bine către urmaşiĭ acelor ce perise, şi ca să o împace făcu vĕduvelor şi orfanilor celor morțĭ o soartă maĭ bună de cât avusese maĭ nainte, dar în dadar, căcĭ mustrarea de cuget nu vrea să'lŭ ierte! Vĕdènd că nu scăpa de chinurĭ, se hotărî a perpetua memoria lor în vecĭ de vecĭ dând văilor vecine numele celor maĭ principalĭ dintre meşterĭ; ast-fel numi: Valea Albuluĭ, Valea Danuluĭ, Valea Iasuluĭ şi Valea Sasuluĭ, cele patru vălcele ce se scobóră din muscele şi se varsă în Argeş, prin apropiere de monăstire, nume împrumutate de la ceĭ maĭ pincipalĭ din meşteriĭ luĭ Manole, nume ce pórtă până în diua de astă-dĭ cele patru părîurĭ ce se scobòră unul după altul din muscelele vecine Mònastireĭ şi se aruncă în Argeş.

Vĕdênd că nicĭ cu această faptă nu póte domoli mânia consciințeĭ sale revoltate, Neagoe Vodă adoptă ca copil al sĕŭ, pe nenorocitul copil al meşteruluĭ Manole, care în decurs de doĭ anĭ deveuise de douĕ orĭ orfanŭ, ilŭ dădu în grija unuia din boeriĭ sĕĭ ca să'lŭ crească ca pe propriul sĕŭ fiŭ şi îĭ asigură o avere îndestulătóre, dar de surda fură şi aceste acte de bine-facere căcĭ remuşcarea crudă nu vrea să'lŭ lase în pace.

Vĕdênd că acest acusator fără de preget şi fără milă nu vrea să'ĭ dea pace nicĭ diua nicì nóptea, vĕdênd că dintr'acéstă causă trandafiriĭ după obraziĭ sĕĭ, care altă dată eraŭ rumenĭ şi strălucitorĭ, se ofileaŭ şi se uscaŭ, vĕdênd că boala de care începuse a suferi se agrava pe fie-ce di ce trecea, şi că suferințele sale cresceaŭ în loc d'a se împuțina, şi sănătatea sa se sdruncina din rĕŭ în maĭ rĕŭ, vĕdênd iarăşĭ că meşteriĭ ceĭ iscusițĭ în arta zugrăveleĭ bisantine, pe care 'ĭ poftise să vie de la Constantinopole nu maĭ soseaŭ şi că puterile sale scădeaŭ într'una, Neagoe Vodă de teamă ca să nu móră şi să rămie biserica ca s'o sfințească altul în locul sĕŭ, se hotărî ca să sfințească sfântul locaşŭ maĭ 'nainte d'a fi zugrăvit şi să grăbească

aducerea la îndeplinire a acesteĭ solemnităţĭ mult dorită de sufletul sĕŭ. Tot de o dată luă dispositiunile necesare ca acea serbare să dobândească nisce proporţiunĭ de lastŭ şi strălucire încă ne maĭ pomenite, şi decise ca în diua de 15 August a anuluĭ 1517, adică chiar în diua hramuluĭ principal al sfântuluĭ locaşiŭ, să aibă loc acest măreţ eveniment.

Pentru a'şĭ ajunge la scop, maĭ nainte de diua sus citată, Neagoe Vodă trămise cărţĭ Domnescĭ tuturor Mitropoliţilor, episcopilor şi arhimandriţilor precum şi călugărilor şi preoţilor din tóte ţĕrile Române, adică din Valahia, Moldova şi Ardealŭ, poſti încă şi pe toţĭ arhimandriţiĭ, staritiĭ şi egumeniĭ tuturor monastirilor şi schiturilor din muntele Athos şi pe toţĭ mitropoliţiĭ, episcopiĭ şi egumeniĭ din Serbia cariĭ veniră împreună cu Domnul lor Samojerdeţul Lazăr Despotovicĭ socru luĭ Neagoe Vodă.

Pentru ca să'şĭ facă generaţiunile presente o idee despre măreţia aceleĭ dile memorabilă, ne mărginim numaĭ d'a reproduce maĭ la vale descripţiunea aceleĭ serbărĭ făcută de către un martor ocular, de către Gavriil protul saŭ superiorul arhimandriţilor, stariţilor şi egumenilor monastirilor şi schiturilor din muntele Athos, care a asistat şi a luat parte activă la acea impunătóre solemnitate.

Iată ce dice acel Gavriil Protul:

«Că porunci Négoiă-Vodă şi poſti să vie toţĭ arhimandriţiĭ din muntele cel sfânt al Athonuluĭ, dimpreună cu Egumeniĭ de la tóte monăstirile, şi scrise şi carte.

«Iar *Gavriil Protul,* dacă vĕdu cartea şi scrisórea domnuluĭ aci-şĭ chémă pe toţĭ Egumeniĭ de la monăstirile cele marĭ, de la lavra de la Vatepod, de la Iver, de la Chilandariŭ, de la Xeropotam, de la Caracal, de la biserica luĭ Alumpie, de la Charitonul Cotlumuzuluĭ, care este lavră Românéscă, de la biserica luĭ Filoteiu, de la Xenof, de la Zugraf, care este lavră Bulgărescă, de la Simenca, de la Dochiar, şi de la lavra Rusésca de la Pantocrator, şi de la Costamonit, de la sf. Pavel, şi de la Dionisat, de la biserica luĭ sf. Grigore şi de la Simon Petra.

«Aceştĭ egumenĭ toţĭ *venіră la Ighemonul Neagoiă în ţéra Românéscă împreună cu Gavriil Protul carele fu zis maĭ sus*

«D'aci chiămă Domnul și pre Teolipt Patriarhul Țarigradului, carele este Patriarh a tótă lumea, și cu dênsul pe 4 Mitropoliți, de la Siresiŭ și de la Sardia, de la Midia și de la Milinic, și veniră și eĭ, și-ĭ primi domnul cu mare cinste.

«Și chiămă încă și pre toțĭ Egumeniĭ din țérra munteneścă și cu tot clirosul dimpreună cu Ighemonul Négoiă.

«Și intrară toțĭ în lavra cea nouă dĭdită, și făcură vecernia cu colivă în lauda Prea curateĭ născătóreĭ de D-deŭ, din care luară toțĭ ómeniĭ după obiceiŭ.

«D'aci făcură cină pentru odihnă, și lăudară pe D-deŭ.

«Și după acea îndată începură bdenia, și făcură tótă nóptea Ighemonul, Patriarhul și cu Mitrpoliții carĭ fură maĭ sus dișĭ, și cu Archimandritul și cu Egumeniĭ, tot stătură în picióre de se rugaŭ cu rugăciune și cu cântărĭ.

«Iar alțĭ ómenĭ toțĭ diceŭ: *Dómne meserere!* și sfârșiră bdenia, când se făcea diuă.

«Iar dacă trecu un cés din di, în luna luĭ August în 15 dile, traseră clopotele, pentru ca să mérgă Patriarhul împreună cu Arhiereiĭ și Egumeniĭ ceĭ marĭ, cu toțiĭ, și cu tot clirosul, să târnoséscă biserica care fu maĭ sus disă.

«Și tocmi în oltar sfântul prestol Négoiă-Vodă cu mânele luĭ, spre sfiuțire, in lauda Adormiriĭ stăpâneĭ de D-deŭ născĕtóreĭ și pururea fecióreĭ Marieĭ, și duse și făcĕtórea de minunĭ icónă a luĭ Pantocrator, de care s'a dis maĭ nainte, și o puseră d'a dreap'a în biserică, ferecată cu aur și cu argint, și mărgăritar mult împodobită.

«Așijderea și alte sfinte icóne, și eraŭ tóte ferecate cu argint și cu mărgăritar și cu petre scumpe, între carele era și icóna chipuluĭ sfântuluĭ Nifon patriarhul, împodobită tot cu argint și cu aur ferecată peste tot, și făclie și candele și tetrapóde poleite, și alte podóbe, carele nicĭ o minte nu le póte închipui să le spute.

«D'aci după ce târnosi și tocmi tóte înnoirile, iar Négoiă-Vodă și dómna luĭ Despina, și coconiĭ lor care le dăruise D-deŭ, și cu toțĭ boiariĭ și Patriarhul, și Mitropoliții, și Egumeniĭ, și tot clirosul, décă sĕvêrșiră d-deiasca liturghiă, fâcu domnul ospĕț

mare, şi veseliă tuturor noródelor, şi dărui pre toţĭ, pre ceĭ micĭ şi pre ceĭ marĭ, pre sĭracĭ şi pre vĕduvè, pre mişeĭ, pre ceĭ neputincioşĭ, şi tuturor câtă li se cădea milă, le dedea.

«Iar slujba care o făcuse, se făcuse şi pentru sfântul Nifon, şi se blágoslovi de Teolipt Patriarhul, şi de tot soborul, ca să fie slujba luĭ cu vecernie, cu utrenie şi liturghiă deplin.

«Şi puseră Archimandrit pe kyr Iosif într'acea monastire nouă ce se chiamă Argeşul şi-l blagosloviră să facă liturghiă cu bedernița, aşijderea şi câţĭ vor fi după el tot aşa să facă, şi tot să ţie acest obiceiŭ în vecĭ.

«Acésta dete Patriarchul Teolipt şi tot soborul, cum şi maĭ inainte se dedese în Tismana cu blagoslovenia luĭ Filoteiŭ Patriarchul, şi tocmaĭ să fie aceste monastirĭ amândouĕ Archimandrie într'un chip, cinstite, şi scaunele maĭ marĭ de cât tóte monastirile ale ţĕreĭ Muntenescĭ până în vecĭ, că aşa s'a tocmit s'a aşeḑat, şi s'a legat cu mare blestem.

«Iar Mitropolia de acolo s'a mutat în Târgovişte, cum ḑisese ţeescul Nifon încă în ḑilele Raduluĭ-Vodă, care acum s'a âmat ḑisa luĭ cea maĭ de 'nainte de Teolipt Patriarchul şi de kyr Macarie pré-sfinţitul Mitropolit al Ungrovlachieĭ, şi de ceĭ-l'alţĭ Mitropoliţĭ, şi de *Gavriil Protu Sfântuluĭ Munte*, şi de alţĭ Egumenĭ aĭ aceluĭ sfânt nume, şi de toţĭ Egumeniĭ ţĕreĭ, şi de domnul şi de boĭeriĭ marĭ şi micĭ, şi de tot sfântul sobor.

«Şi aşa se tocmi ca de acum 'nainte, nicĭ o dată în vecĭ, în Argeş să nu maĭ fie Mitropoliă, ci să fie monastire şi Archimandrie, cum am ḑis; iar în Târgoviştea să fie Mitropolia stătătóre, cum s'a aşeḑat.

«Şi se făcură aceste lucrurĭ cu mare opreală şi blăstem, ca să nu se maĭ clădéscă nicĭ să se mute în vecĭ, nicĭ de Patriarch, nicĭ de Mitropolit, nicĭ de Domn.

«Acestea tóte se aşeḑară când *fu cursul anilor 7025 [1517] August 17*, în ḑilele bunuluĭ credinciosuluĭ Domn Neagoe-Vodă şi ale luĭ Teolipt Patriarchul Ţarigraduluĭ, şi ale luĭ Macarie Mitropolitul Ungrovlachieĭ, în slava luĭ D-ḑeŭ şi în frumuseţea şi lauda a tótă ţara Munténéscă.

«După acea făcură Domnuluĭ şi boĭerilor luĭ laudă şi cuvinte

de cinste, şi a tótă curtea Măriei sale, şi tuturor ómenilor.

«D'aci bunul şi iubitorul de Christos Domnul Neagoe-Vodă le făcu mare cinste şi-ĭ dărui cu multe darurĭ, şi eĭ se duseră toţĭ care pre la locul sĕŭ.»

XIII.

Zugrăvirea bisericeĭ. — Primele restaurărĭ.

Presimţirile luĭ Neagoe-Vodă în curând se realisară; în anul 1521 el muri în flórea vêrsteĭ de bóla ce îl mina, şi după 8 anĭ de domnie închise ochiĭ pentru a pururea şi lăsă moştenitorŭ peste tronul sĕŭ pe cel maĭ mare din ceĭ treĭ băeţĭ ce avusese, adică pe Teodosie, singur care remăsese în viaţă de la mórtea luĭ Manole încoa şi care nu avea maĭ mult de 12 anĭ.

Acéstă domnie nevîrstnică fu pusă sub epitropia banuluĭ Pre unchiul luĭ Neagoe Vodă, dar nu fu de locŭ fericită, căcĭ în c rînd se ridică de la Buzĕŭ un noŭ pretendent la tron, un călugĕrŭ anume Paisie, tot acela ce se ridicase cu armele contra luĭ Neagoe Vodă, care după ce fusese biruit fusese îngăduit de către tatăl luĭ Teodosie Vodă a maĭ trăi în viaţă şi în loc d'a fi ucis fusese închis în monăstirea Znagovuluĭ. Acest călugĕrŭ lepădând rasa şi transformându-se în Radu Vodă, veni spre Tărgovişte cu Buzoieniĭ sĕĭ, bătu şi ucise pe Preda, goni pe Theodosie Vodă împreună cu mama sa după tron şi-ĭ sili să ia calea pribegieĭ spre Constantinopole. După ce rĕmase singur şi fără de nicĭ un competitor îĭ luă loculŭ, dar nu ţinu mult timp, domnia sa cea nelegiuită, căcĭ boeriĭ pămêntenĭ şi maĭ cu seamă Olteniĭ sub conducerea luĭ Radu la Afumaţĭ care devenise ginere luĭ Neagoe Vodă, bătu cu aĭ sĕĭ şi cu ajutorul Turcilor pe usurpator şi cetele sale şi'lŭ alungă peste Dunăre, unde un boer anume Bădica tăie capul luĭ Radu Vodă Paisie cu autorisarea luĭ Mehmed Bey, comandantul armieĭ turcescĭ. Acest Radu de la Afumaţĭ bătu asemenĭ în treĭ lupte consecutive pe însuşĭ Mehmed Bey, care vrea să transforme ţéra în paşialic şi el să

devie beilerbegul eĭ, şi se sui dênsul pe tronul socruluĭ sĕŭ, căcĭ legitimul moscenitor de îndată ce ajunse la Constantinopole, fie din causa osteneliĭ, fie de măhnire, fie de alte suferinţe, cădu la pat şi muri.

După ce isbuti prin vrednicia sa să liniscéscă ţara şi să obţie recunóscerea Porţiĭ, Radu Vodă se puse din noŭ pe lucru ca să termine cu desăvêrşire măreţul monument de la Curtea de Argeşiŭ, clădi chiliele, clopotniţa şi cetatea din jurul bisericeĭ şi aduse cu multă cheltuială din Constantinopole pe Dragostin, cel maĭ iscusit dintre zugraviĭ contimporanĭ de stilŭ bisantinŭ, care fiind povăţuit în întreprinderea sa de modelele isvoadelor mozaicurilor sânteĭ Sofiĭ care se maĭ păstra p'atuncĭ neulterate de boelele ce adĭ acopere bolţile mariĭ bisericĭ creştine, transformată de Turcĭ în giamie turcéscă, făcu un monument de zugrăvire bisantină precum Manole făcuse un monument de architectură orientală.

După ce avu norocirea d'a vedea măreaţa biserică cu totul terminată, Radu-Vodă n'avu parte să se bucure mult timp de roadele ostenelelor sale, căcĭ ca cum D-deŭ ar fi vrut să prigonéscă cu cea maĭ mare asprime până la a şeaptea spiţă pe acela ce se purtase cu aşa négră ingratitudine către meşterul Manole. Radu Vodă în anul 1729, fu fugărit după tron de o mână de conjuraţĭ, şi peri ca şi Zacharia proorocul între biserică şi oltar în paraclisul episcopieĭ Râmniculuĭ, ucis fiind împreună cu fiul sĕŭ Vlad de Neagu Vornicul şi Drăgan Postelnicul, doĭ din ceĭ maĭ favoriţĭ dintre boeriĭ sĕĭ.

Nicĭ monăstirea, nicĭ însuşĭ măreţul monument nu scăpă de urgia D-deiască ce cădu peste capetele familieĭ acestuĭ domn pios care cheltuise tótă averea sa pentru a construi cel maĭ frumos locaş religios, dar la urmă se arătă nerecunoscêtor până la brutalitate către acela ce'şĭ sacrificase chiar femeia pentru ca sfîntul locaş să se termine o dată. Focul, cutremurile şi rĕutatea ómenilor o prigoni cu cea maĭ mare îndărătnicie, şi o expuse adesea să se afle numaĭ cu un deget departe de prăpăstia nimicireĭ. In anul 1531 domniţa Stana una din ficele luĭ Neagoe Vodă, în loc d'a înzestra monastirea clădită de tatăl sĕŭ cu nouĭ

odóre, o despuiă de o mare parte din sculele sale. In anul 1611 Gabor Batori Domnul Ardealuluĭ viind in ţéra Românéscă in capul oştirilor sale, sub pretext d'a linisci spiritele întăritate şi a restabili dreptatea şi legalitatea turburate de nebuniile luĭ Radu Mihnea Vodă, ca un bun Ungur ce era, în loc de a restabili dreptatea şi legalitatea, îndată ce se vĕdu într'o ţéră aşa de bogată, se puse a jefui şi despuia curţile domnescĭ şi boerescĭ, precum şi Sf. Monastirĭ. Ast-fel de la Curtea de Argeş, luă tóte vasele bisericeĭ şi tóte sfintele odóre ascunse în clopotniţa bisericeĭ şi le cără în ţéra sa; ba încă luă chiar plumbul ascernut pe acoperişul bisericeĭ şi lăsă sf. locaş neacoperit; el care se pretindea a fi creştin făcu ceia ce nu făcuse păgânii de Turcĭ. Imediat după aceia acest locaş mult încercat suferi o mare nenorocire, mult maĭ mare ca cele-l'alte, cădu în mâinele grecilor ca monastire închinată şi stătu sub dependinţă streină pînă la 27 Noembre 1640, când veni Mateiŭ Basarab domnul de neuitată amintire, care o eliberă de sub jug străin şi o repară într'un mod radical, căcĭ cu toată soliditatea construcţieĭ sale ajunsese o ruină din causă că Grecii în tot decursul lungeĭ lor stăpânirĭ n'avusese grije nicĭ s'o înveléscă, ci numaĭ să-ĭ hrăpéscă bogatele sale veniturĭ.

Peste 30 anĭ, adică in timpul domnieĭ luĭ Şerban Cantacuzino biserica fu din noŭ restaurată căcĭ temeliele începuse să se surpe şi pietrele pereţilor să se sminteascā din locul lor; chiar scara cea cu 12 trepte se stricase. Astă restaurare făcută sub îngrijirea unuĭ boerŭ a nume Dona Pepano, care după numire părea a fi italianŭ, şi cu cooperarea celor maĭ iscusiţĭ meşterĭ pământenĭ şi străinĭ fu terminată în 1682. Astă restaurare fiind maĭ radicală permise edificiuluĭ să înfrunte fără marĭ reparaţiunĭ maltratările intemperielor încă maĭ bine de şapte-decĭ de anĭ. Atuncĭ se înlocuiră câte-va rozete cu altele noĭ care reproducea cu fidelitate în săpătură şi ornamentaţie vechile, modele, dar fusese săpate în altă piatră, în o piatră albă, porósă şi fragilă, pe care intemperiele în scurt timp o sparse şi o sterse. In anul 1752 ea avu nevoe să fie învelită din noŭ cu plumb, lucrare care, lucru de mirare şi ne explicabil dacă nu ar fi fost

negligenţă la mijloc, s'a terminat tocmaĭ la leatul 1781, adică peste 29 de anĭ. Acéstă lucrare care astădĭ ar fi fost săvîrşită de un singur meşter în câte-va lunĭ, a fost săvîrşită pe rînd de 8 meşterĭ şi a nume de Radu de la Economul în anul 1752, de Fotie, Stefan şi Nicolae, în leatul 1763, de Ivan nepotul părinteluĭ Ioanichie în anul 1771, de Iosif Monahu, de Atanasie meşteru, şi de Nan, Constantin, Ion şi un sas din ţéra Ardealuluĭ în 1781.

In anul 1761 ea fu din noŭ zugrăvită după vechile modele de către zugravii Stan sin Popa Petre şi fratele sĕŭ Iacob, amêndoĭ zugravĭ iscusiţĭ, precum şi de un a nume Filip.

Peste opt anĭ după ce monastirea a devenit episcopie, adică în 1795 sub conducerea primuluĭ sĕŭ episcop Iosif Sevastis s'a reparat din noŭ biserica care suferise marĭ stricăciunĭ din causa cutremuruluĭ de la 1802 şi s'a zugrăvit din noŭ în 1804 prin îngrijirea economuluĭ episcopieĭ, chir Meletie.

Cu tóte aste dese reparărĭ şi zugrăvelĭ, acest mult încercat locaşiŭ maĭ avu parte să sufere încă alte multe neajunsurĭ, căcĭ la 1838 un noŭ cutremur de pămênt îĭ sgudui temeliele şi îĭ sminti din loc unul din turnurile răsucite, după care urmă restaurarea de la 1839—1845 făcută de episcopul Ilarion; în anul 1866 arse seminarul de alăturĭ de episcopie; la 23 Aprilie anul 1867 arse casele, clopotniţa şi paraclisu din juru bisericeĭ, cu care ocasiune îĭ plesni şi minunatele sale clopote, şi la 2 Decembre acelaşĭ an arse în fine întreg interiorul bisericeĭ, în urma căreĭ nenorocirĭ serviciul divin încetă d'a se maĭ oficia într'acest locaşiŭ care dintr'un admirabil monument devenise o adevĕrată ruină.

XIV.

Reconstruirea din urmă. — Terminarea

In urma acesteĭ nenorocirĭ, monumentul nostru cel maĭ frumos, fala ortodocsismuluĭ, giuvaerul cel maĭ nestemat al arhitectureĭ Orientuluĭ fu ameninţat să piară, să se nimicească şi să se şteargă din numĕrul minunelor pămêntuluĭ, căcĭ zidurile sale crăpară în maĭ multe locurĭ, temelia sa fu sdruncinată,

turlele sale, maĭ cu sémă cele rĕsucite, fură deslocate şi întregul sĕŭ numaĭ prin minune se maĭ ţinea în picióre şi nu devenea un morman de ruine.

Vĕdênd acéstă jalnică privelisce, Majestatea Sa Regele nostru care în maĭ multe ocaziĭ a dat dovedĭ că iubesce trecutul nostru şi ţine a se perpetua în vecĭ de vecĭ tóte gloriósele sale amintirĭ, dise cu hotărîre: «astă nenorocire nu se va întâmpla, «acest sacrilegiu nu se va sevîrşi, acéstă perdere nereparabilă «nu va fi încercată de către Românĭ,» în scurt timp după aceia Fenicele eşi din cenuşea sa mult maĭ mândru, mult maĭ falnic, mult maĭ uimitor.

Rĕposatul general Tell, în anul 1873, fiind Ministru al cultelor şi instrucţiuniĭ publice, însărcină pe d-nul arhitect Montureanu cu restaurarea măreţuluĭ monument, dar în scurt timp acest domn dovedi că nu era îndestul de familiarisat cu stilul bisantin, nicĭ cu fidela şi neabătuta restaurare a vechilor monumente, şi peste doĭ anĭ de cercărĭ infructuóse, fu desărcinat de acea grea îndatorire. In anul 1875, d-nul Titu Liviŭ Maiorescu, atuncĭ Ministru al cultelor, chemă în ţéră pe vestitul arhitect bisantinist din Francia Violet-le-Duc, care după ce visită monumentul cu tótă minuţiositatea unuĭ om de sciinţă, récomandă Ministruluĭ român pe elevul sĕŭ, pe d-nul Andreĭ Lecompte de Nouy, care deja restaurase maĭ multe monumente antice. Acest domn arhitect priimi propunerea ce'ĭ făcu guvernul român, se însărcină cu restaurarea şi responsabilitatea conservăriĭ neimitabiluluĭ edificiŭ, şi în scurt timp dovedi chiar celor maĭ necredincioşĭ, chiar invidioşilor detractorĭ că este ùn demn urmaş al Meşteruluĭ Manole.

Multe cercetărĭ prealabile precedară începutul lucrăriĭ, multe greutăţĭ fórte anevoióse fură înlaturate. Maĭ ales căutarea şi găsirea materialuluĭ necesar, şi maĭ cu sémă a pietreĭ care se asemene cu cea întrebuinţată de primiĭ constructorĭ, fu cea maĭ grea şi cea maĭ obositóre din tóte. In fine, după multe cercetărĭ şi căutărĭ, se descoperi chiar cariera din care meşterul Manole a tăiat blocurile din carĭ apoĭ geniala sa daltă a făcut atâtea capo d'opere; ea fu găsită tocmaĭ la Albescĭ, în judeţul

Muşcel, adică peste maĭ multe văĭ adâncĭ şi muşcele inalte şi repeḑĭ, carĭ făceaŭ ca transportul să fie cât se póte de anevoios. După ce invinse aceste dificultăţĭ fisice, noul meşter Manole, fără să se simţă descuragiat de asprele şi nemeritatele critice cu carĭ începură a'l împroşca meseriaşiĭ invidioşĭ, se puse a studia cu amĕnuntul piatră cu piatră, rosetă cu rosetă, brâŭ cu brâŭ, a reproduce pe hârtie desemnurile pietrelor sfărâmate, a numĕra câte una una tóte bucăţile detaşiate şi apoĭ se puse pe lucru cu ardóre împreună cu d-nul arhitect român Gavrilescu, din care făcu un demn elev. Peste şése anĭ de muncă continuă şi lucrare migălósă, exteriorul măreţuluĭ monument eşi din mâna sea pe deplin restaurat şi consolidat ast-fel ca să maĭ resiste intemperiilor cel puţin tot cât a resistat până acum.

După ce se termină restaurarea exterióră; după ce se reclădiră turnurile, se puse fie-ce piatră, fie-ce chenar, fie-ce rosetă la locul sĕŭ, şi în totul conform cu originalul stricat, după ce se reconstrui cerdăcelul din faţa bisericeĭ şi se făcu ca adaos un trotuar de lespeḑĭ de piatră de jur împrejurul monumentuluĭ, pe care îl ingrădi cu o mică ornamentaţie de piatră, ca să dapărteze umeḑéla din apropierea temeliilor, se procedă la poleirea sculpturilor şi la restauraţia interioruluĭ.

Pentru ca acéstă lucrare să fie în conformitate cu cea precedentă, d-nul Lecompte aduse pictorul bisantinist Grant, care decalcă şi apoĭ reproduse întocmaĭ pe hârtie grup cu grup, tóte icónele şi portretele după pereţĭ, pe carĭ apoĭ le reproduse pe zidurile restaurate în aceleaşĭ dimensiunĭ, aceleaşĭ disposiţiunĭ, acelaşĭ stil, însă pe un câmp de aur conform stiluluĭ bisantin.

Orĭ-cine a vĕḑut reprodus în stampe colorate interiorul catedraleĭ Sânta Sofia din Constantinopole maĭ înainte d'a fi transformată în geamie turcéscă, vĕḑĕnd acum interiorul catedraleĭ Curtea de Argeş, nu se póte opri d'a ḑice: e întocmaĭ. Orĭ-cine vede măreţul exterior al acestuĭ monument alburiŭ ca untul próspĕt, împodobit peste tot de floricele şi de chenare de aur subţire şi delicat împletite, pe câmp de lazuli azuriŭ întocmaĭ ca o sîrmă de filigran, iarăşĭ nu se póte opri d'a ḑice: acest colosal bibelot care merită a figura într'un cabinet de museŭ, are nevoe de un

olosal clopot de sticlă care să'l acopere spre a'l feri de ravagiile ntemperiilor, şi orĭ-cine vede acéstă perfectă armonie între ex-erior şi interior, acea bogăţie în lucrărĭ de artă şi d'aurărĭ; ıcele forme mărețe şi tot-d'o-dată svelte şi elegante, iarăşĭ nu se póte opri d'a ḑice: într'adevĕr, acest monument merită d'a fi un locaş Dumneḑeesc.

Nu mĕ cerc a face o descripţiune a exteriorulu̇ĭ şi interiorulu̇ĭ acestuĭ neimitabil monument 1), căcĭ nu dispun de un spaţiŭ îndestulător, nicĭ nu mĕ cred dotat de însuşirile trebuincióse ca să reproduc, fie în mod imperfect, pe hârtie, minunităţile aceluĭ edificiŭ minunat; mĕ grăbesc numaĭ d'a ḑice Românilor:

— Mergeţĭ o dată în viaţă ca să vedeţĭ acest monument fără de pereche, mergeţĭ la Curtea de Argeş ca la un sânt hagialîc, mergeţĭ de admiraţĭ cea maĭ măréţă din bogăţia nóstră naţională, căcĭ orĭ-ce descriere, fie orĭ cât de meşteşugită, este palidă pe lângă realitate.

Indată ce restauraţiunea fu cu desăvêrşire terminată, îndată ce policandrele, candelele, sfeşnicele, mesele, iconostasele şi tóte uneltele de preţ necesare uneĭ bisericĭ fură terminate şi aşeḑate pe la locul lor, îndată ce întinsul platoŭ ce înconjóră monumentul fu curăţat de material, aplanat, nivelat, acoperit de brasde de iarbă şi de pietrişiŭ, şi înconjurat cu un grilagiŭ de fer monumental, aşeḑat pe un soclu de piatră elegant, care are patru porţĭ în câte patru puncte cardinale şi două micĭ paraclise în partea despre rĕsărit la spatele altaruluĭ; după ce cunoscutul atelier de céprăzărie artistică al d-luĭ Nacu din Bucurescĭ termină confecţionarea odórelor de stofă, adică ale vestmintelor arhierescĭ, şi preoţescĭ, şi diaconescĭ, pólele, aerele, procoveţele şi epitafele; după ce se făcură tóte cu o îngrijire, o magnificenţă şi un lux demn de monumentul luĭ Neagoe-Vodă Basarab, Inalt Prea Sânţia Sa părintele Ghenadie al II-lea, episcopul Argeşuluĭ, se duse la Sinaia împreună cu părintele archimandrit

1) Cine doresce să aibă o descriere cât se póte de amănunţită a acestuĭ Sf. locaş, le recomand cartea d-luĭ Sava N. Şoimescu, intitulată *«Biserica Curţi de Argeş.»*

de scaun Silvestru, ca să presinte Majestăţile Lor Regeluï şi Regineï sântele odóre şi să'l róge a asista în persónă la solemnitatea inaugurăriï şi să fixeze o ḑi pentru sevêrşirea aceleï solemnităţi.

XV.

Preparative marï demne de o mare operă. — Vinu!

Maiestăţile Lor, carï iubesc biserica română din tot sufletul şi doresc s'o vaḑă cât se póte maï măréţă şi maï impunĕtóre, fixară ca solemnitatea retârnosiriï sântuluï locaş să se facă în ḑiua de 5 Octombre 1886, şi dădură ordin d-luï Ministru al cultelor şi instrucţiuneï publice de atuncï d'a lua tóte dispoziţiunile necesare ca acea serbare să se sevêrşéscă cu tot fastul şi tótă splendórea posibilă, pentru ca să nu rĕmâe întru nimic maï pe jos celeia a primeï târnosirï, care avu loc în ḑiua de 15 August anul 1517.

D-nul D. Sturza, Ministrul cultelor şi al instrucţiuniï publice, de şi trăit şi educat într'un secol şi într'o societate în care impietatea şi scepticismul a pĕtruns aşa de adânc în maï tóte spiritele dotate cu óre-care cultură şi inteligenţă, in cât aḑï impietatea maï că pare a fi considerată ca o calitate, ca o virtute, totuşï d-sa a rĕmas nestrămutat în credinţa şi respectul cultuluï şi tradiţiunilor religiuniï strămoşilor noştri, carï, cu tóte aberaţiunile propagandelor catolice totuşï e pe deplin constatat că numaï ea ne-a păstrat neatinsă şi nealterată limba şi naţionalitatea nóstră, d. D. Sturza, zic, îndată ce priimi înaltul ordin al Maiestăţilor Lor, se puse cu tótă ardórea şi fervórea unuï zelos şi pietos creştin şi cu tótă neobosita sa activitate, pentru ca proiectata sĕrbătóre să fie pe cât se póte de maiestósă şi de demnă de biserica română, de naţiunea română, de suveraniï ce aŭ ordonat'o.

Ighemonul Neagoe Basarab, ḑice Gavriil preotul, a poftit la sânţirea sântuluï locaş pe toţï patriarhiï, mitropoliţiï, episcopiï, arhiereiï, arhimandriţiï, stareţiï şi egumeniï sântelor locurï de jos, precum şi clerul pămĕntean, şi aŭ venit la ḑiua hotărîtă toţï egumeniï şi proestoşiï de la Muntele Atos cu protul lor Gavriil în frunte, o mulţime de mitropoliţi, episcopï şi arhimandriţï din Constantinopole, Ierusalim, Alexandria şi alte locurï

străine, precum şi o mare parte din clericiĭ pămîntenĭ, peste tot 1000 de părinţĭ. Adĭ, când autocefalia bisericeĭ Române este rerecunoscută de tótă ortodoxia, adi când România întregită formézá un stat liber şi independent, adĭ când fruntea suveranuluĭ Românieĭ nu maĭ e încoronată de o stemă de ighemon, ci de o corónă regală, adĭ Ministrul Românieĭ a chemat la acéstă sĕrbătóre eminamente naţională numaĭ pe clericiĭ Românĭ din România liberă, şi bine a făcut, căcı s'a dovedit cu prisos că Româniĭ adĭ sunt în stare ca cu propriele lor resurse să dea uneĭ sĕrbătorĭ bisericescĭ de aşa mare importanţă, tótă splendórea cuvenită.

Aşa dar, Ministrul cleruluĭ român a trimis din vreme cuvenitele invitaţiunĭ Inalt Prea Sânţieĭ sale părinteluĭ Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ, I. P. S. S. Locţiitor al Mitropolieĭ Ungrovlahieĭ, al căruĭ tron era vacant în urma morţiĭ P. S. S. Calinic Miclescu tuturor Prea Sânţiţilor Episcopĭ eparhioţĭ, tuturor arhiereilor, arhimandriţilor de scaun, arhimandriţilor, stariţilor, egumenilor, protoerilor şi stariţelor din tóră ţéra, ca să vie să ia parte la acéstă solemnitate măréţă. Clericiĭ Românĭ în carĭ arde viŭ, ca în orĭ-care Român, sânta iubire de ţéră, se grăbiră d'a corespunde pe deplin asceptăriĭ d luĭ Ministru, şi numaĭ de cât începură să curgă din tóte unghiurile ţăreĭ şi să se îndrepteze spre sântul locaş toţĭ arhiepăstoriĭ şi păstoriĭ turmeĭ luĭ Christos din patria Română.

Ast-fel Vinerĭ, la 3 Octombre, cu tótă plóia şi vremea reaec începuse să cadă chiar din diminéţa aceleĭ ḑile, mica şi antica reşedinţă a luĭ Négoe Vodă avu fericirea d'a vedea într'ênsa, în coprinsul sĕŭ, tot ce are clerul român maĭ înalt, maĭ învĕţat şi maĭ cuvios. Lumea laică şi maĭ cu sémă poporul care nicĭ odată nu se desparte de clerul sĕŭ, ci aleargă cu rîvnă şi dragoste multă orĭ unde'l chémă crucea şi evanghelia, se grăbi de a-şĭ părăsi casele şi copii, d'a sui şi scobori muscelele înmuiate de plóie, în trăsurĭ, căruţe, călărĭ şi chiar pe jos, şi d'a alerga în grabă spre Curtea de Argeş.

Séra micul orăşel era plin de lume de nu maĭ încăpea; casele locuitorilor eraŭ năpădite de leota visitatorilor; nu maĭ rĕmăsese căsuţă nelocuită; de la Neagoe Vodă póte că nicĭ nu s'a maĭ pomenit vr'o dată aşa lume multă la Curtea de Argeş. Neráb-

darea era zugrăvită pe tóte fețele, nerăbdarea d'a vedea desfășurându-se maĭ curênd peripețiele măreței solemnităță, nerăbdarea amestecată cu o ciudă mare pe timpul care din ce în ce se făcea maĭ posomorît, pe noriĭ carĭ din ce în ce se făceaŭ maĭ deșĭ și maĭ întunecoșĭ, pe plóia ce din ce în ce cădea maĭ cu abondență.

De o dată se audi un strigăt de necaz și ciudă, pentru uniĭ, și de mare bucurie și de satisfacțiune pentru alțiĭ, de o dată se lăți cu iuțéla fulgeruluĭ scirea cum că serbarea s'a amânat pentru Duminica viĭtóră, adică pentru 12 Octombre. Cine n'a fost față nu póte să'șĭ închipuiască ce frământare, ce turburare, ce emoțiune produse astă scire. Maĭ ales Prea Sânția Sa părintele Episcop era desperat.

A doua ḑi timpul se schimbă în bine, cerul se înseninâ, sórele apăru splendid pe un cer azuriŭ; noroiul începu să se usuce cu grăbire, un vênticel cald și domol promitea pentru ḑiua urmĕtóre un timp din cele maĭ frumóse; dar serbarea fu amânată în mod definitiv, sosi o depeșă chiar de la Ministerul cultelor; visitatoriĭ fură dar nevoițĭ să se întórcă pe la casele lor, uniĭ cu gândul d'a maĭ veni, ceĭ maĭ mulțĭ hotărițĭ d'a nu se maĭ reînturna.

Astă întâmplare pricinui multă întristare Românilor din tóte unghiurile țĕreĭ, maĭ ales când unele ḑiare lățiră scirea cum că acea amânare n'avea să fie numaĭ d'o sĕptĕmână ci până la primăvéra viitóre. Bĕtrâniĭ maĭ cu sémă, eĭ carĭ doriaŭ ca maĭ nainte d'așĭ da obștescul sfîrșit să vadă în cea maĭ deplină a sa splendóre acel minunat locaș al Domnuluĭ, care de aḑĭ în colo va deveni pentru Românĭ un hagialîc pios, eraŭ ceĭ maĭ mâhnițĭ, ceĭ maĭ neconsolațĭ. Din norocire *Monitorul* vesti într'unul din numerile séle cum că sĕrbarea s'a amânat într'un mod nestrămutat până Duminica următóre, adică la 12 Octombre, și împrăștiă grija și supărarea din maĭ multe inimĭ.

Timpul dădu și el mână d'ajutor marelor preparative schimbându-se din ḑi în ḑi în maĭ bine, şi sórele se înfășura în cea maĭ strălucitóre mantiă de azur, pentru a sĕrbători și el după cuviință măreața solemnitate ce se prepara. Sĕptĕmână maĭ lungă ca cea dintre 5 și 12 nicĭ că s'a maĭ pomenit! Pentru

multĭ timpul par'că încetase d'a se maĭ mişca şi orele d'a se maĭ succeda cu imperturbabila lor regularitate. Abia rĕsăria sórele şi pe urmă par-că'l uita sântul pe cer până să se ascundă. Dar nopţile? Nu maĭ aveaŭ sfîrşit. Nicĭ că se póte spune câte inimĭ se sbuciumară de nerăbdare în cursul aceleĭ sĕptĕmânĭ, şi câte perechĭ de ochĭ, maĭ ales d'aĭ sexuluĭ frumos, se aţintiră cu nelinisce spre cer ca să citéscă în limpedele senin vr'un prognostic îngrijitor, orĭ să urmăriască vr'un norişor răsleţ în tóte evoluţiunile vagabondăriĭ séle în nemărginirea spaţiuluĭ.

In sfîrşit sosi Vinerea predecesóre Duminiceĭ celeĭ mult asceptată, Vinerea cea mult dorită în care trebuia să se urniască spre locul de serbare anteguarda mareluĭ cortegiŭ. Gara de Nord era înţesată de lume; maĭ ales de arhiereĭ, călugĕrĭ, călugăriţe, preoţĭ şi diaconĭ. Ce mişcare! ce animaţie! ce furnicar! Iată convoiul de vagóne format; ce maĭ namilă de convoiŭ! iată maşina fumegândă, iată lumea năvălind în vagóne! iată-ne porniţĭ spre sântul pămênt al făgăduinţeĭ. Adio Bucurescĭ, sălaş al scepticismuluĭ şi al impietăţiĭ, cuib al materialismuluĭ şi al netemeriĭ de D-deŭ. Noĭ mergem acolo unde crucea se reînalţă în tótă maiestósa sa splendóre, acolo unde se deschide D-deuluĭ strĕmoşilor noştri cel maĭ mândru dintre locaşe; acolo unde umbrele strĕbunilor noştri ies din negura mormintelor spre a spune fiilor lor cine le-aŭ fost părinţiĭ, cine a fost Neagoe Basarab, Dómna Despina, Radu de la Afumaţĭ şi alţĭ domnĭ glorioşĭ; acolo unde chiar ochiĭ scepticilor se încredinţéză că civilisaţiunea românéscă nu datéză de erĭ, nicĭ cultul artelor frumóse e o importaţiune recentă. Noĭ mergem să admirăm ceia ce tótă lumea a admirat în rĕstimp de aprópe 4 secole şi încă nu se satură d'a admira! noĭ mergem să ne închinăm Aceluia ce a fost în tot d'a-una scutul cel tare şi braţul cel puternic al némuluĭ Românesc. Ridă scepticiĭ de noĭ, rîdă cât or polti, căcĭ noĭ rĕmânem a fi ceia-ce aŭ fost părinţiĭ şi părinţiĭ părinţilor noştri: creştinĭ bunĭ crescuţĭ în temerea luĭ D-deŭ, Românĭ bunĭ şi cu dragoste nespusă pentru ţera nóstră.

Trenul sbura în spaţiŭ iute şi lin, parc'ar fi fost voios ca şi

noĭ; lumea în vagóne era veselă și voiósă, căcĭ maĭ toțĭ mergeaŭ spre acelaș loc; cerul asemenea la început părea a fi voios, adică senin. D'odată însă frunțile muritorilor se întunecară, inimile li se întristară, voioșia dispăru. Pe la Titu cerul începu să se acopere de nisce norĭ groșĭ, pe la Leordenĭ începu să picure și pe la Golescĭ să plouă cum trebue. D'odată ni se înfățișă înaintea ochilor rebegită și scălâmbată urîcióșa amânare, ridicula reînturnare, plóia care să ne ude până la óse, bâltăcăirea prin noróie și lacurĭ care ar fi fost și maĭ urîcióșă.

Din norocire, rĕmaserăm numaĭ cu spaima; când ajunserăm la Pitescĭ șagalnicii norĭ carĭ ne speriase se grăbise a dispare dinaintea ochilor, întocmaĭ ca copiiĭ sburdalnicĭ după ce aŭ păcălit pe cine-va; cerul se reînsenină și sórele, drăgălașul sóre, cu plăcuta luĭ căldură, mult maĭ plăcută tómna ca vara, uscă udătura de plóe și înveseli inimile.

In sfârșit iată-ne în gara Pitescĭ! Acolo avurăm prilej d'a vedea că între iluzie și realitate, între dis și făcut, între scris și realisat este o deosebire enormă. Acel sudom de trăsurĭ adunate de pretutindenĭ prin îngrijirea administrațieĭ județuluĭ Argeș, care să transporte la Curtea de Argeș pe toțĭ visitatoriĭ orĭ cât de mulțĭ ar fi fost, pe modestul preț de 5 leĭ de persónă, se reducea numaĭ la 6 trăsurĭ de birje cu câte 4 caĭ, doĭ la ham și doĭ lăturașĭ, din carĭ trăsurĭ două eraŭ reservate pentru Inalt Prea Sânția Sa părintele Mitropolit al Moldoveĭ și Sucéveĭ și suita Sa, și 4 la disposiția publiculuĭ, liberĭ fiind birjariĭ să céră orĭ cât ar fi vrut, căcĭ de nimenĭ nu fură controlațĭ. Eŭ ce făcuiŭ ce dreseiŭ găsiŭ o trăsură și plecaiŭ spre pămêntul făgăduințeĭ împreună cu părintele Arhimandrit Procopie, starițul monăstireĭ Căldărușanĭ și părintele Arhimandrit Juvenalie, starețul monastiriĭ Ghighiu. Asemenea și părintele arhiereŭ Silvestru Pitișteanu, directorul seminaruluĭ central din Bucurescĭ ocupă a doua trăsură împreună cu părintele Arhimandrit Gherasim Timuș, directorul facultățiĭ de Theologie; pe a treia o luă maica Arcadia Bilcescu, stareța monastiriĭ Paserea, cu o maică ce o însoțea și pe a patra d. General Grecénu, prefectul Palatuluĭ Regal și d. Al. Steriade, șeful reședințelor regale. Cea altă

lume, între carĭ și Prea Sf. lor părințiĭ arhiereĭ Calistrat Orleanu și Partenie Clinceanu, însoțițĭ de maĭ mulțĭ arhimandrițĭ, preoțĭ și diaconĭ, remaseră în gară până la treĭ ore séra, când numaĭ grația stăruințeĭ depuse de părintele protopop al județuluĭ, Nae Mateescu, putură să găsească o trăsură și să se urnească după noĭ.

Șoséua dintre Pitescĭ și Curtea de Argeș, o șosea drép tă și cât se póte de bine întreținută, semăna cu un drum preparat pentru trecerea unuĭ triumfător; arcurĭ de verdéță ornate cu coroane de florĭ și steagurĭ tricolore se înălțaŭ din distanță în distanță la o depărtare de câte-va sute de pașĭ, un îndoit șir de crăcĭ verdĭ eraŭ înfipte una lângă alta pe ambele laturĭ ale șoseleĭ, și în câte-va locurĭ chiar pavilióne de verdéță împodobite cu florĭ și stegulețe tricolore se vedeaŭ înșiruite în tótă lungimea aceleĭ șosele care nu e maĭ mică ca două poște marĭ. De mult, póte nicĭ odată n'o fi vĕdut acea șosea atâta împodobire, atâta glótă de lume, așa mare îmbulzélă de trăsurĭ, atâta animație! In fine după patru ore de alergare, iată-ne în valea Sasuluĭ, vale acum fără pic de apă și în timp ploios lată cât o Dunăre, iată-ne și în bĕtrâna Curtea de Argeș, care atâtea secole a trăit în modesta sa monotonie, fără să fie bântuită de nicĭ un sgomot, și acum de odată se pomenesce chiar ca din senin cu o animație, cu o înghesuiala de lume ce n'a maĭ vĕdut póte de când Neagoe Basarab Voevod a serbat prima consacrare a mărețuluĭ templu ce se află la o palmă de loc departe de ea.

Primăria orașuluĭ, și maĭ cu sémă d-nul primar Sterescu, aŭ dovedit că aŭ fost la înălțimea situațiuneĭ, și cu micele resurse de care póte dispune un orășel de a patra mână, a făcut tot ce ĭ-a stat prin putință ca să lase cât se póte de puținĭ nemulțumițĭ; asemenea și orășeniĭ 'șĭ-aŭ deschis casele cu multă dragoste și iubire numeroșilor visitatorĭ și le-aŭ oferit cu dragoste locuința și tot ce aŭ avut. Acela însă care a adus ospitalitatea până la anticele agape frățescĭ de la începutul ereĭ creștine, acela ce 'șĭ-a luat asupră-șĭ cea maĭ grea sarcină și s'a ostenit maĭ mult ca toțĭ, a fost Inalt Prea sfinția Sa părintele Ghenadie, episcopul Argeșuluĭ. Toțĭ cleriсiĭ marĭ și micĭ prin

îngrijirea Inalt Prea Sânției Sale aŭ fost găsduițĭ pe cât se póte de bine în acest mic orășel; toțĭ visitatoriĭ câțĭ s'aŭ adresat la P. S. S. aŭ fost cu asupră îngrijițĭ, și cea maĭ mare parte din archimandrițĭ, starițĭ și starițe, de Inalt Prea Sânția Sa aŭ fost ospătațĭ. Asemenea și numerosul cor, cea maĭ mare parte din diaconĭ, precum și o bună sémă din reporteriĭ diferitelor ḑiare, în fine orĭ-cine năzuia la Inalt Prea Sânția Sa saŭ la fratele Eminențeĭ sale, la părintele archimandrit Silvestru, om bun ca pâinea caldă, și îndatoritor, și neobosit cum rar se póte vedea, n'a rĕmas nesatisfăcut. Pot ḑice, de Vinerĭ până Marțĭ, în căsuțele episcopieĭ, de diminéța până séra, masa se punea, se ridica, și iar se punea, iar nepregetatul părinte Silvestru trepăda într'una ca să satisfacă pe toțĭ.

Vinerĭ séra o parte din visitatorĭ aŭ mers la Inalt Prea Sf. Sa părintele Episcop ca să'ĭ dea visită; Episcopul Ghenadie n'are obiceiŭ d'a obliga pe ómenĭ ca să'ĭ facă anticameră lungă; Sânția Sa priimesce pe orĭ-cine cu mare grabă și se arată către toțĭ apropiat și îndatoritor. La câțĭ prelațĭ românĭ am fost, numaĭ la rĕposatul Mitropolit al Ardéluluĭ Andreĭ Șaguna, am maĭ intêmpinat o primire tot așa de cordială și așa de puțin ceremoniósă. După ce am schimbat primele vorbe de politeță, Sânția Sa s'a grăbit d'a ne arăta tesaurele ce posedă.

Să nu credețĭ că ne-a arătat nisce camere spațióse, numeróse și orbitóre de lux și bogăție. Sânția Sa nu dispune de cât de două cămăruțe, o casă maĭ mare și un iatac, cu pereții albĭ și mobilate cât se póte de modest; în iatac numaĭ un pat de nuc, modă veche, acoperit cu un macat de damasc curat, asemenea vechiŭ; să nu credețĭ asemenĭ că ne-a arĕtat niscaĭ-va bijuteriĭ scumpe și rare, ci ne-a arĕtat icoanele sale, tablourile sale: icóna A tot țiitoruluĭ împunsă cu iataganul de un jidov, icónele împĕrătescĭ ale catedraleĭ din timpul luĭ Neagoe-Vodă, icoana mahrameĭ luĭ Christos d'o lucrare artistică demnă de vĕḑut, colecția celor două-spre-ḑece tablourĭ religioase, făcute (negreșit comandate) de primul Episcop Iosif, din care opt copiĭ se găsesc și în Bucurescĭ la Biserica Antimuluĭ, și maĭ ales portretul unuia din luceferiĭ bisericeĭ creștine, al luĭ Veniamin Costache,

Mitropolitul Moldoveĭ și al Suceveĭ, care a dotat biserica romînă cu o literatură bisericéscă aprópe complectă. Ast portret se află atârnat de unul din zidurile iataculuĭ, la căpătâiul patuluĭ.

După ce terminarăm visita și eșirăm de la Sânția Sa, merserăm la catedrală spre a o admira de departe, căcĭ înăuntru încă nu era voe, la lumina sóreluĭ apuind și apoĭ ne îndreptarăm spre oraș. Să nu credețĭ că catedrala este în coprinsul comuneĭ urbane Curtea de Argeș. O! nu, între orășel și catedrală este o distanță de maĭ bine de doue chilometre. Monumentul se află situat în o lature a comuneĭ rurale Flămândescii, care are primărie deosebită, școlă deosebită și ca biserică parochială schitulețul din curtea caseĭ episcopieĭ, care se numesce *Bolnița*.

Se înserase, sosise ora în care Argeșeniĭ de ordinar se culcă, însă orașul era tot animat, drumul mare nu maĭ sta, bălangănitul clopotelor de la trăsurĭ nu maĭ înceta; visitatoriĭ sosiaŭ într'una; casele locuitorilor priimiaŭ mereŭ la óspețĭ și lumea furnica de colo până colo Tótă lumea ferbea pe strada principală, tótă lumea era în mișcare; vorbea, făcea cunoscințe noĭ, se întrebaŭ, se felicitaŭ, însă neîncrederea tot domnia. Maĭ ales orășeniĭ localnicĭ carĭ asistase la desfășurarea peripețielor primeĭ amânărĭ, de și timpul era bun, cerul persista a fi senin, și visitatoriĭ sosiaŭ mereŭ, totușĭ se maĭ îndoiaŭ și se temeaŭ de o nouă amânare.

Tocmaĭ a doua ḑi Sâmbătă, se maĭ liniștiră; când Sânția Sa părintele Episcop făcu cunoscut c'a priimit următórea depeșă din partea d-luĭ Ministru al Cultelor:

«Cu ajutorul și bine-cuvîntarea A Tot Puterniculuĭ Dumneḑeŭ,
«M.M. L.L. Regele și Regina se pornesc acum la 7 ore din Si-
«naia; pentru a se îndruma spre Curtea-de-Argeș.»

Atuncĭ frunțile tuturora se înseninară, fețele se înveseliră și sórele speranțeĭ le lumină fețele. Intr'ast timp óspețiĭ sosiaŭ fără de contenire.

Iată lista prelaților, archimandriților, stareților și starețelor carĭ onorară cu presența lor măréța serbare ce se pregătia.

Maĭ întêiŭ Inalt Prea Sânția Sa Părintele **Iosif Naniescu** Mitropolitul Moldoveĭ și Suceveĭ, însoțit de părintele eclisiarch al

Mitropolieĭ, Archimandritul *Ióchim*, și de archimandritul *Conon Arămescu Donicĭ*, profesor la șcóla centrală de fete din Iașĭ.

Inalt Prea Sânția Părintele Archiereŭ Inocentie Ploeșténu locotenent de Mitropolit al Ungro-Valachieĭ, însoțit de părintele Archimandrit Gherasim Timuș, directorul internatutuĭ facultățiĭ de theologie și profesor.

Inalt Prea Sânția Sa Părintele Iosif, Episcopul Dunăriĭ de jos, însoțit de părintele archimandrit de scaun *Chiriac Nicolau.*

Inalt Prea Sânția Sa Părintele Inocentiŭ Episcopul Buzĕuluĭ; Prea Sânția Sa Părintele Arhiereŭ *Ghenadie Craiovénu* (Ienăceanu) anume însărcinat să represinte pe părintele Iosif Bobulescu, Episcopul Râmniculuĭ și nouluĭ Severin care e bolnav; Sf. Sa era însoțit de părintele Archimandrit de scaun *Hariton Ionescu.* Prea Sânțițiĭ Archiereĭ *Silivestru Pitișténu*, directorul seminaruluĭ central din Bucurescĭ, *Calistrat Orlénu*, superiorul monastireĭ Slătariĭ din Bucurescĭ și *Partenie Clincénu* exarcul monahilor din eparchia Ungro-Vlahieĭ.

Părințiĭ Stareță de chinoviĭ: Archimandrițiĭ *Timotheiŭ Ionescu* (Némțu) *Procopie* (Căldărușaniĭ) *Ioil Vasilescu* (Cernica) *Iónichie Nichiforescu* (Ciolan), *Isidor* (Nifon) *Juvenalie Constantiescu* (Ghigiu), *Eftimie Machedon* (Dalhĕuț), *Iosif Vasiliu* (Vorona), *Spiridon Popescu* (Horaița), *Ghermano Vălénu* însoțit de economul Diadoch (Sinaia), Protosingheliĭ *Ioil Anghel* (Cheia Teléjenuluĭ), *Pantelimon Vidriginescu* (Predeal), *Irodion* (Lainicĭ), Ieremonahiĭ *Victor Georgescu* și *Dionisie Popescu* (Găvanele), *Daniil Nichita* (Tărcău), *Gherontie Tomescu* (Slătióra), *Climent Sirianu* (Vărzăreștĭ), *Grigorie Dumitrescu* (Turnu Argeș), *Atanasie Popescu* (Robaia), *Paramon Adam* (Rafaila). *Monahul Gerasim Popescu* (Peștera Ialomițeĭ), Monahiĭ *Sofronie Hâncu* (Poiana Măruluĭ), *Veniamin Panoil* (Isvórele), și *Nifon Retevoicscu* (Ciocanu). Părințiĭ superiorĭ de monastirĭ Archimandrițiĭ *Gherasim Sachelarie* (Câmpu-lung), *Orest Baldovin* (Bistrița), *Ierofteĭ* (Lemne), și *Ierofteĭ* (Trevale), Protosingheliĭ *Constantin Iliescu* (Cozia), *Dionisie Nicolaevicĭ* (Tismana), *Chelsie Dumitriu* (Slatina Suceava), *Nicon Georgescu* (Brâncoveni) *Visarion Bolimar* (Bogdana), *Haralambie Bone* (Sadova), *Filare*

Balotescu (Dealu), și Ieromonahul *Gherman Diaconovicĭ* (Risca).

Maicele Starițe de chinoviĭ: Archimandrita *Filotea Petrescu* (Vitorita), Schimonahia *Steliani Vasiliu* (Țihănescĭ) și Monahiele *Eufrosina Lazu* (Văratecu), *Elisabeta Cerchez* (Agapia), *Arcadia Bilcescu* (Pasĕrea), *Xenia Manu* (Adam), *Serafina Ionescu* (Rătesci), *Agapia Vârnav* (Agafton), *Stanofilia Cabun* (Cotescĭ), *Epraxia Andronescu* (Horez), *Natalia Perlea* (Susana), *Glafira Georgescu* (Barbu), *Pelaghia Ghenescu* (Zamfira), *Fevronia Vlădoianu* (Samurcășescĭ Ciorogârla), *Fevronia Petrescu* (Văleni), *Magnesia Apostolescu* (Dintr'un lemn), *Irina Leu* (Rogoz), *Glafira Antonescu* (Nămăescĭ) și *Polixenia Nicolescu* (Ostrov).

XVI

Pornirea Majestăților Lor. — Aŭ sosit!

Acum daŭ rînd să vorbéscă *Monitorul Oficial*, din care din causa miculuĭ spațiŭ de care maĭ pot dispune, reproduc numaĭ extracte care descriŭ călĕtoria Majestăților Lor până la Curtea de Argeș.

Sâmbătă la orele 6 și jum. de diminéță, M.M. L. L. Regele și Regina părăsiră castelul Peleșul și se îndreptară spre gară unde iĭ intêmpinară Primarul împreună cu consilieriĭ, o mulțime de săteni și sătence, eleviĭ și elevele școleĭ primare, precum și St. sa părintele Ghermano, superiorul monastireĭ Sinaia.

La orele 7 Majestățile Lor părăsiră Sinaia cu un tren special însoțițĭ de D. Sturza, marele bard al Românieĭ V. Alexandri, dr. Theodori, d-șórele de onóre Maiorescu, Theodori, Bălăceanu și Davila, și d. maior Șiomănescu, adjutant de serviciŭ al M. S. Regeluĭ. In trenul regal se suiră și părintele Arhimandrit Ghermano care fusese invitat chiar de părintele Eispcop, și părintele Iconom Diadoch.

Trenul regal luă linia directă spre Chitila, fără a atinge Ploesciĭ. La Chitila se maĭ suiră în tren d-niĭ Miniștriĭ Stătescu și Stolojan, d. C. Schina, primul președinte al Inalteĭ Curțĭ de Casație, d. M. Plagino Ministru plenipotențiar al M. S. la Roma, d. G Filitis procuror general al Inalteĭ Curțĭ de Casație, d-nul general Barozĭ, șeful caseĭ militare al M. S. Regeluĭ și d. deputat St. Bellu.

De la Chitila și până la Pitescĭ tóte gările eraŭ mândru împodobite cu verdéță și stégurĭ tricolore și înțesate de o mulțime

de lume. La Titu trenul se opri câte-va minute. Aci aştepta d. general C. Budişteanu, comandantul diviziei din Târgovişte, d. C. Nicolaide, prefectul judeţului Dâmboviţa, împreună cu tóte autorităţile administrative, bisericesci şi judiciare; o companie din regimentul 24 de dorobanţi dădu onorurile militare.

La Găesci trenul regal fu întêmpinat de d. Chiru, deputat, d. sub-prefect, primarul oraşului, elevii şcólei şi un public foarte numeros, care umplu trenul regal cu flori. La Leurdeni fu întêmpinat de d. Theodorescu, prefectul de Muscel, tóte autorităţile judeţului, comandantul regimentului 20 de dorobanţi şi o mulţime de şcolari şi locuitori din satele învecinate. La Golesci asemenea M.M. L.L. fură întêmpinaţi de o mulţime de lume. Gara Pitesci unde avea să se opréscă trenul regal întrecea prin podóbă şi mulţimea ce se grămădise tot ce se vĕduse până acolo Gara era transformată într'un salon de verdéţă. Peronul, interiorul ei şi chiar curtea şi împrejurimile eraŭ înţesate de lume; pe peron sta d'o parte societatea funcţionarilor publici (sucursala Pitesci), societatea germană de ajutor reciproc, societatea Lira, societatea comunităţii Israelite, tóte cu drapelul în frunte, avînd in cap pe preşedinţii lor în ţinută de gală şi încinşi cu eşarpe tricolore; iar pe cea-l'altă parte se află o baterie de artilerie cu drapelul şi musica regimentului de dorobanţi.

In salon se afla asceptând un public ales din Bucuresci şi Pitesci, precum şi d-nii miniştri plenipotenţiari strĕini: contele Tornieli, ministrul Italiei, d-nul Hoorix, ministrul Belgiei, dl. Busch, ministrul Germaniei, d-nul de Cutouly, ministru Franciei cu dómna, d. Heidler Egeregg, însărcinatul de afaceri al Austro-Ungariei, d-nii miniştri Pherechide şi C. Nacu cu dómnele, general Al. Angelescu, Prea Sânţiile lor părinţii Episcopi al Dunării de jos şi al Buzĕului, d. şi d-na I. Marghiloman, d. St. Populeanu, procuror general al Curţii de Apel cu d-na; d-nul colonel Al. Budişteanu, comandantul pieţei, d. Culoglu, prefectul districtului Constanţa, d. general G. Angelescu, comandantul corpului I de armată, d. general M. Vlădescu, comandantul diviziei din Pitesci, d. Negulescu, prefectul judeţului Argeş, d-nul N. Viişoreanu, senator, d-nul N. Teodoreanu, deputat, d-nul N.

Constantinescu, primarul Pitescilor, precum și mai multe persóne de distincție și diferite dómne.

La orele 12 trenul regal sosi în gară în sunetul musicei, a unei salve de 21 tunuri trase după délurile orașului și a unor urale nesfârșita eșite din pepturile tuturor asistenților.

M. S. Regele trecu în revistă bateria de artilerie, se opri împreună cu M. S. Regina înaintea tuturor corporațiunilor, adresând câte-va cuvinte președinților, apoi intrară în salonul de recepțiune, unde după ceremonialul presentării tradiționalei pîni și sare, din partea primarului orașului, d-nul primar rosti un discurs fórte bine simțit (al cărui conținut se póte citi în *Monitorul Oficial* No. 161 de la 19 Octombre 1886), în urma căreia M. Sa Regele bine-voi a arĕta Inalta Sa mulțumire atât d-lui prefect și primar cât și întregei populațiuni piteștene, pentru sentimentele de iubire și devotament ce i-aŭ arĕtat.

In acel moment sosi o telegramă din partea d-lui I. C. Brătianu prin care d-nul președinte al consiliului de miniștri, exprimă către Majestățile Lor, adânca sa părere de rĕŭ că din causă de boală, nu putea să asiste de cât cu inima la măreața serbare ce se pregătea.

După o jumĕtate de oră M.M. L.L. Regele și Regina se suiră într'un landoŭ deschis, tras de opt cai și cortegiul regal intră în oraș în ordinea următóre:

Trăsura d-lui prefect de Argeș,

Un detașament de călărași,

Trăsura regală încărcată cu buchete de flori oferite de d-nele piteștene și elevele școlelor, avênd călări: la drépta pe locotenentul-colonel Roșianu din călărași și la stânga pe maior Nicolau din artilerie,

Un alt detașament de călărași,

Peste una sută trăsuri cu d-nii miniștrii strĕini și români și persónele invitate la serbare, cortegiŭ de un aspect impunĕtor.

Orașul era peste tot pavoasat, împodobit cu verdéță, covóre, arcuri triumfale, flori și stéguri tricolore; iar stradele, piețele, balcónele și chiar învelitorile caselor ințesate de o lume nepomenită, care petrecea cortegiul regal cu un ura fără de sfârșit.

La bariera orașuluĭ Majestățile Lor fură întêmpinate de alt puhoiŭ de lume adunată de prin satele vecine, și în tot lungul șoseleĭ dintre Pitescĭ și Curtea de Argeș, pâlcurĭ nenumĕrate de țĕranĭ și țĕrance salutaŭ cu urale prelungite trecerea iubiților lor Suveranĭ și cete de sătenĭ, de flăcăĭ îmbrăcațĭ in pitorescele lor costume muntenescĭ, călărĭ pe caĭ numaĭ foc și precedațĭ de primariĭ comunelor, petreceaŭ cortegiul regal de la o comună pînă la alta.

In comuna Merișanĭ, adică la drumul jumĕtate, unde se traverséză Argeșul, se vedea un umbrar de verdéță așternut cu scórțe și velințe, avênd în perete portretele Majestăților Lor impodobite cu mult gust. Icĭ se aflaŭ d. C. Bărbulescu, ajutorul sub-prefectureĭ Pitescĭ, d. P. Rătescu, proprietarul Merișanilor, primariĭ comunelor Merișanĭ, Boilescĭĭ și Valea Măruluĭ, precum și un mare numĕr de țĕranĭ și țĕrance in pitorescele lor costume.

Ajungênd acolo M.M. L.L. Regele și Regina se opriră împreună cu tot cortegiul și intrară în umbrar în aclamările poporuluĭ, unde d. C. Bărbulescu rosti câte-va cuvinte de bună-venire, în urma cărora M. S. Regele îșĭ exprimă înalta Sa mulțumire, pe când M. S. Regina adresa câte un cuvênt mângâios țĕrancelor și copiilor lor. Apoĭ se întinse o horă mare în presența Majestăților Lor.

Peste cât-va timp cortegiul regal se puse din noŭ în mișcare și se maĭ opri încă în douĕ locurĭ unde eraŭ asemenea umbrare și unde era asceptat de țĕrănimea din plășile Olt, Topolog, Loviștea, Argeș și județul Muscel.

La ora 3 și jum. cortegiul regal se opri la capĕtul orașuluĭ Curtea de Argeș, la așa numitul pod de pétră unde asemenĭ se ridica un mare și frumos umbrar.

Aci Majestățile Lor fură întêmpinate de d-nul ministru Radu Mihaiŭ cu d-na și d-șórele ; d. Gusti Vice-președintele Senatuluĭ ; d. general Greceanu, prefectul Palatuluĭ, d. Sterescu, primarul orașuluĭ cu întreg consiliul comunal, d. Haret, secretarul general al ministeruluĭ Cultelor, d. colonel Gorjan, comandantul brigadeĭ III de infanterie și alte persóne de distincțiune din tóte

părţile ţĕreĭ, precum şi de autorităţile civile şi militare locale, şi un numĕr însemnat de dómne şi domnişóre şi de orăşenĭ şi ţĕranĭ, adunaţĭ aci ca să salute de bună venire pe Auguştiĭ Suveranĭ.

Tot aci veni d. deputat ţĕran Mucenic Dinescu, călare împreună şi cu maĭ mulţĭ consătenĭ din comuna Orezu şi Corbenĭ precum şi d. C. Dobrescu, învĕţător, în capul maĭ multor consătenĭ din alte comune, primarĭ cu eşarpe şi drapele tricolore, peste tot maĭ mult de 500 sătenĭ călărĭ.

D-l D. Sterescu, primarul oraşuluĭ, oferi M.M. L.L. pâinea şi sarea tradiţională şi rosti în aclamările a maĭ bine de 5000 asistenţĭ cuvintele următóre:

Sire,

Dómnă,

Cetăţeniĭ argeşenĭ sunt mândriĭ şi fericiţĭ a exprima prin mine, primarul oraşuluĭ, iubire şi devotament Suveranilor noştriĭ.

Vouĕ, Sire, v'a fost dat de înaltul Creator să redeşteptaţĭ vitejia străbună.

Vouĕ, Sire şi Regină, datorăm reînvierea arteĭ véculuĭ de mijloc din România

Să trăiţĭ, Sire şi Dómnă mulţĭ anĭ fericiţĭ pentru binele Românieĭ.

Bine aţĭ venit sănătoşĭ între noĭ.

Insufleţit de o mare bucurie, nu mĕ pot opri de a striga împreună cu cetăţeniĭ argeşenĭ:

Trăiască M. S. Carol I, primul rege al Românieĭ!

Trăiască M. S. Regina!

Trăiască România!

Trăiască actualul guvern!

Majestăţile Lor adânc mişcate de astă manifestare sinceră şi spontanee a poporuluĭ, se urcară într'o trăsură a Curţeĭ înhămată a la Daumont, şi intrară în oraş îndreptându-se spre biserica episcopală, trecênd printre douĕ şirurĭ de dorobanţĭ şi artileriştĭ carĭ eraŭ înşiraţĭ pe ambele laturĭ ale strădeĭ până la catedrală.

Oraşul întreg era numaĭ o podóbă: covóre, scórţe şi velinţe atârnând după balcóne şi ferestre, arcurĭ de triumf şi florĭ. Douĕ decĭ şi unu salve de tunurĭ şi clopotele tutulor bisericilor din oraş anunţară sosirea cortegiuluĭ regal, care înainta pe stradă la pas din causa mulţimeĭ.

Pe la 4 şi un sfert el se afla înaintea porţiĭ Episcopieĭ.

XVII.

Serbarea Sfinţirei

Pe când se petrecea unele ca acestea pe drumul cel mare, iată ce se petrecea la Curtea de Argeş: Sâmbătă la 11 Octombre, se adunară încă de la ora 1 după amiadĭ Prea Sânţiĭ Prelaţĭ împreună cu tot înaltul cler la locuinţa P. S. S. părinteluĭ Episcop al eparhieĭ locale, şi începură a se sfătui împreună cu Prea Sânţitul Episcop Ghenadie în privinţa orîndueleĭ bisericescĭ şi a pompeĭ religióse ce trebue a se desfăşura în acea ḑi şi în ḑiua următóre, cu ocazia măreţeĭ solemnităţĭ a tîrnosireĭ; şi, după maĭ multe discuţiunĭ, hotărîră ca în consideraţia strîmtoriĭ sântuluĭ altar, în care nu póte încăpea un numĕr prea mare de oficiatorĭ, să slujéscă numaĭ Eminenţa Sa părintele Episcop Ghenadie, însoţit de prea sânţiele lor archiereĭ Silvestru Pitişténu, Ghenadie Craiovénu (Ienăcénu), Calistrat Bârlădénu (Orleanu) şi Partenie Băcăoanu (Clinceanu), de patru archimandriţĭ şi anume archimandritul Hariton Mateescu, vicarul Sf. episcopiĭ de Râmnic, archimandritul Ierofteĭ superiorul schituluĭ Trevale, fost archimandrit de scaun la Argeş, archimandritul Procopie, staretul Căldăruşanilor şi arhimandritul Ioil, staretul Cernichiĭ, asistaţĭ de 12 diaconí dintre carĭ părintele Eftimie de la biserica Sf. Ilie Gorganĭ din Bucurescĭ să serve ca arhidiacon, precum şi de 12 băeţĭ de cor. Iar Inalt prea sânţiile lor Părintele Mitropolit Iosif, Părinţiĭ Episcopĭ Inocentie Buzoianu, Iosif Giorgian şi părintele locotenent de Mitropolit Inocentie Ploeştênu, vicarul Sf. Mitropoliĭ a Ungro-Vlachieĭ, precum şi toţí archimandriţiĭ, Protosinghelií, Stariţiĭ, Egumeniĭ şi stariţele Sf. monastirĭ şi chinoviĭ din tótă ţara, să înfrumuseţeze serbarea cu presenţa sânţielor lor numaĭ ca asistenţĭ, în vestmintele călugărescĭ, cu camilafcele pe cap şi cu crucele, engolpiónele şi decoraţiunile ce vor fi avênd la gât şi pe piept.

După ce se luară aceste disposiţiunĭ, Sânţiĭ Prelaţĭ începură să se îmbrace; Inalt P. S. S. părintele episcop de Argeş cu pa-

trahirul, omoforul, mantia, mitra şi cârja, iar seĭ alţĭ sânţĭ ar chiereĭ numaĭ cu patrahirul, omoforul şi cârjea. In acelaşĭ timp se îmbrăcară şi părinţiĭ arhimandriţĭ şi diaconiĭ cu nişte odăjdiĭ d'o bogăţie şi frumuseţe uimitóre, şi toţĭ preoţiĭ eparhieĭ, adică maĭ aĭ tutulor oraşelor şi satelor din judeţele Argeş şi Olt, însoţiţĭ de protoiereiĭ şi proistoşiĭ respectivĭ cu tot ce aŭ avut maĭ frumos în vestmintele preoţescĭ, şi aşedêndu-se câte doĭ, doĭ eşiră în curtea episcopală; în acelaşĭ-timp eşi din biserica vecină numită a Bolniţeĭ racla de argint în care se află capul şi mâna Sf. patriarh Nifon precum şi restul din móştele S-ţilor Sergie şi Vach şi din ale Sf. Tatiana, şi porniră în sunetele clopotelor în ordinea următóre:

Maĭ ântêiŭ doĭ preoţĭ în mânĭ cu câte un felinar bisericesc înalt, de un lux nepomenit, apoĭ doĭ preoţĭ cu câte o prapură (stég bisericesc) pe carĭ sunt cusute bramurile cu mătăsurĭ şi fir pe câmp de catifea carmină.

Apoĭ 12 băeţĭ de cor îmbrăcaţĭ în stihare de anagnoştĭ galbene cu omofóre asemenea galbene încrucişate, care umpleaŭ aerul de cântece desmierdătóre; după dânşiĭ mulţimea preoţilor carĭ mergeaŭ câte doĭ doĭ îmbrăcaţĭ în patrafire şi felóne; pe urmă ceĭ 12 diaconĭ muiaţĭ numaĭ în fir carĭ purtaŭ în mânĭ terchele aprinse; apoĭ prea sântul episcop purtând d'asupra frunţiĭ pe un discos de argint, acoperit cu un procoveţ de catifea brodată, móştele destinate a se pune a doua ḑi în interiorul piciorului Sf. Prastol, avênd la drépta şi stânga P. S. Séle pe ceĭ patru sânţĭ arhiereĭ: apoĭ racla sânţilor purtată de 4 preoţĭ; pe urmă prea Sf. Mitropolit al Moldoveĭ, prea sânţĭ Episcopĭ, arhimandriţiĭ, stariţiĭ, stariţele şi un public care din minut în minut devenea maĭ numeros.

In asemenea ordine merse pe şoseaua dintre Râmnic şi Curtea de Argeş până la Catedrală, în sunetul măreţelor clopote ale acestuĭ sf. locaş şi ale tutulor bisericilor din oraş. Ajungênd la pórta monumentuluĭ se întâlni cu o procesiune nu maĭ puţin imposantă, cu aceia a móştelor S-teĭ Filofteĭ pe carĭ patru preoţĭ le aducéŭ de la biserica Domnéscă, unde se odihnesc de ordinar, şi după ce se împreunară ambele procesiunĭ, intrară

în curtea bisericeĭ, apoĭ în biserică, móştele S-teĭ Filofteĭ se aşedară lângă altar, aprópe de altar, şi numaĭ de cât după aceia părintele arhimandrit Hariton începu serviciul de séră (vecernia).

Pe când se cânta *Slava* după *Dómne strigat'am*, famfare militare, şi urale sgomotóse vestiră sosirea Majestăţilor Lor Regele şi Regina. Domniĭ Miniştriĭ, Corpul Diplomatic, maĭ mulţĭ demnitarĭ aĭ statuluĭ, sosiţĭ a nume ca să asiste la acea serbare, d-l arhitect Lecomte de Nouy însoţit de ajutorul d-sale, d-l arhitect N. Gabrilescu, casa civilă şi militară a MM. LL., eleviĭ seminaruluĭ precum şi ceĭ ce sosiaŭ intr'una, întâmpinară pe Majestăţile Lor la pórta Catedraleĭ. Iar înaltul cler oficiant, purtând în mânĭ crucĭ şi evangeliĭ d'o frumuseţe şi d'o scumpete rară, între carĭ cea maĭ frumósă şi maĭ artistică este evangelia scrisă şi dăruită de însăşĭ Majestatea Sa Regina, însoţiţĭ de părintele Mitropolit alŭ Moldoveĭ şi părinţiĭ Episcopĭ eparhioţĭ, le eşiră întru întâmpinare la uşa bisericeĭ.

Majestăţile Lor traversără întinsa curte a bisericeĭ pe jos printre două rîndurĭ compacte de lume, între carĭ ţĕrănimea era în mare majoritate, suiră cele 12 trepte ale bisericeĭ, carĭ amintesc cele 12 seminţiĭ ale luĭ Israil, apoĭ sărutară evangelia presentată de Sf. Sa. Părintele episcop al Argeşuluĭ cu cunoscuta lor pietate, intrară în biserică şi luară loc, M. S. Regele pe tronul de la drépta, M. S. Regina pe acela de la stânga. Intr'acest timp corul vocal de la Domniţa Bălaşa, venit intr'adins pentru acéstă serbare, intonă, sub conducerea d-luĭ Bărcănescu «*Mulţĭ anĭ trăiască*». După acéstă înaltul cler eşi în mijlocul bisericeĭ cu tótă pompa ritualuluĭ nostru, ceĭ 12 diaconĭ, cădiră câte doĭ, doĭ, tóte strănile din hemiciclu centruluĭ bisericeĭ, apoĭ arhidiaconul intonă cu vocea înaltă «*Inţelepciune*», şi după aceia toţĭ sfinţĭ prelaţĭ, arhimandriţĭ şi diaconiĭ cântară: «*Lumină lina*». In urma acesteĭ cântărĭ se citiră rugăciunile litieĭ, adică a sfinţireĭ artoselor, şi merse înainte cu serviciul vecernieĭ care se sfîrşĭ pe la 5 ore.

După terminarea acestuĭ serviciŭ şi deşartarea bisericeĭ de o mare parte din credincioşĭ, care se dusese să admire partea exterióră a monumentuluĭ, Majestăţile Lor începură să observe

deamenuntul interiorul bisericeĭ, să admire fericitul efect de lumină în deosebite culorĭ ce se răspândesce în interior prin ferestrele rotunde mascate de rozetele exterióre, efect ce dă sântuluĭ locașiŭ prin dulcéța și varietatea nuanțelor un aspect îndoit maĭ impunător. Din fie-care rosetă intră în întru lumina într'o culóre deosebită. Icĭ domina roza în mijloc și verdele pe margine, parcă aĭ înainte un buchet de trandafirĭ; dincoa lila ca cum vedĭ un mănunchiŭ de pansele, maĭ încolo verḑuiul smarandiŭ, parcă ḑărescĭ un boschet în luna luĭ Maiŭ și maĭ colo gălbuiul ruginos ca cum ar fi un stuf de micșunele. Tóte florile de grădină parcă se strecóră printre maestritele încolăciturĭ ale minunatelor rozete, în cât poțĭ ḑice că a avut dreptate eruditul descriitor al acesteĭ serbărĭ care și-a publicat lucrarea în colónele *Monitoruluĭ oficial* să ḑică: că acest sistem de iluminare cu mult maĭ intensiv, are un aspect propriŭ d'a înălța mintea credincioșilor d'asupra celor pămêntescĭ, spre acele regiunĭ senine de unde vine harul Domnuluĭ și nesfîrșita'ĭ bunătate.

După ce privíră interiorul monumentuluĭ în tótă întregimea sa și admirară cu nesațiŭ frumósele picturĭ bizantine ce acopere zidurile despre carĭ am vorbit ceva maĭ sus, Majestățile Lor începură să examineze în detaliŭ tóte podóbele, tóte frumusețile. Maĭ ântêiŭ intrară în altar unde eraŭ înșiruite tóte sântele vase, tóte chivoturile și tóte crucile de aur și argint vechĭ și noĭ, carĭ sunt un adevêrat tesaur de artă și de bogăție; apoĭ se uitară la tâmplă, care până la înălțimea icónelor împĕrătescĭ, este numaĭ de marmură albă, și de acolo în sus se compune din colóne de carniolă, icóne de mozaic lucrate fórte artistic, capetele și ornamentațiĭ de bronz împodobite cu pietre colorate din cele maĭ frumóse. După aceea se uitară la jețurĭ, strănĭ, iconostasurĭ, tetrapodurĭ și mese carĭ tóte sunt de bronz și fier sculptate; privíră cele patru candele d'aurite cu forme simplă carĭ rĕspândesc o lumină ca rubinul, cele douĕ sfeșnice împĕrătescĭ cu treĭ fețe lucrate *à jour* și treĭ fâcliĭ marĭ, cele douĕ policandre marĭ suspendate sub cele douĕ turnurĭ principale și cele 12 policandre micĭ atârnate între ceĭ 12 stâlpĭ din tindă, carĭ represintă pe ceĭ 12 apostolĭ. Policandrele marĭ sunt douĕ cercurĭ

de bronz late de o palmă, cu laturile împodobite cu florĭ *à jour* si pietre preţióse, avênd înfipte pe muchia superióră 24 sfeşnice maĭ marĭ, şi între ele câte treĭ sfeşnicele maĭ micĭ. Policandrele cele micĭ sémănă óre-cum cu candele cele marĭ de la bisericile domnescĭ, dar puţin maĭ umflate şi maĭ turtite, având fie-care câte patru lumânărĭ în câte patru punctele cardinale.

După ce terminară cu corpul principal al bisericeĭ, Majestăţile Lor trecură în tindă spre a admira portretele ctitorilor, care parc'ar eşi din cadrul lor spre a povesti generaţiilor presinte falnicele vitejiĭ ale străbunilor noştri, şi a vorbi cu Majestăţile lor al căror glorioşĭ urmaşĭ sunt, apoĭ işĭ aruncară câte o privire piósă spre mormêntul luĭ Neagoe Basarab, al soţieĭ séle şi spre acele ale copiilor şi întregeĭ sale familieĭ, carĭ sunt înşiruite pe lângă zid în ambele laturĭ ale tindeĭ.

Majestăţile lor nu se săturaŭ privind atâtea frumuseţĭ şi nu încetaŭ d'aşĭ exprima înaltele Lor mulţumirĭ fericiţilor restauratorĭ.

După ce visitară interiorul în tóte amănunţimile séle şi terminară cu portretele şi mormintele ctitorilor, Majestăţile Lor eşiră afară spre a visita exteriorul cu aceiaşĭ amănunţime, apoĭ fragmenţele de piatră sculptate scóse din zidurile monumentuluĭ carĭ adĭ se află înşiruite pe lângă zidurile grilajuluĭ de îngrădire şi carĭ ar trebui păstrate cu scumpătate şi adăpostite şi colecţionate cu îngrijire ca într'un museŭ, căcĭ el servă drept acte justificative cum că restaurarea s'a făcut întru tóte conformă cu originalul.

După aceea Majestălile Lor îşĭ luară rĕmas bun, de la ceĭ de faţă, mulţumiră cu căldură d-luĭ architect Lecompte, despre fericitul mod cum şi-a achitat însărcinarea ce şi-a luat, şi apoĭ se suira în trăsură şi se întórseră în oraş însoţiţĭ de acelaşĭ cortegiŭ şi acelaşĭ urale entusiasmate până la casele d-luĭ primar Sterescu unde era pregătit cuartierul regal.

Séra la orele 7 avu loc un prânz dat de Majestatea Sa Corpuluĭ diplomatic, Miniştrilor, Prelaţilor şi înalţilor demnitarĭ, şi după masă avu loc o manifestaţie cu musică şi torţe care puse în mişcare tot oraşul.

Intr'acelaşĭ timp, adică pe la 9 $^{1}/_{2}$ ore din nópte, înaltul cler

şi o mare parte din credincioşĭ se adunară din noŭ la biserică spre a asista la priveghere. La serviciul de mânecare (utrenie) corul vocal nu are nicĭ un rol; atuncĭ musica orientală se arată în tótă splendórea sa, atuncĭ cântările bisericescĭ care ne aŭ desmierdaŭ şi de astă dată într'un mod atât de admirabil, în cât transporta minţile şi inima până la regiunile cerescĭ. Ele aḑĭ nu ne maĭ plac, nu pentru că aŭ încetat d'a fi frumóse şi mişcătóre, ci fiind-că a perit acea pleiadă de psalţĭ, carĭ sciaŭ să scótă la evidenţă tóte frumuseţele acelor cântărĭ soliste şi tot coloritul lor eminamente bisericesc. La acel serviciŭ psalţĭ ceĭ maĭ aleşĭ, la câţĭ aŭ maĭ rĕmas, înprăştiaţĭ în tóte unghiurile ţĕreĭ, pe care'ĭ adunase la o laltă acea mare serbare, sub conducerea d-luĭ Claru, profesor de musică bisericéscă la seminarul Argeş şi a părinteluĭ monach Daniil, cântăreţul din stânga al sânteĭ Mitropoliĭ a Ungro-Vlahieĭ, ridicară spre înălţimile boltelor cerescĭ nisce cântărĭ care se întreceaŭ în suavitate cu acelea ale serafimilor. Maĭ ales, polieleul, suprema laudă adusă *Celuĭ a tot puternic*, cântat de doué vocí puternice şi tot de-o-dată dulcĭ şi limpeḑĭ ca argintul, transportară pe credincioşĭ în lumea ingerilor.

La acest serviciŭ aŭ asistat toţĭ înalţiĭ prelaţĭ precum şi d. D. Sturdza, Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice, care urmăria cu cel maĭ viŭ interes şi o deosebită plăcere lungile dar frumósele peripeţiĭ ale acestuĭ serviciŭ, astăḑĭ noŭ şi maĭ necunoscut pentru cea maĭ mare parte dintre credincioşĭ. Acest serviciŭ divin la care se cântară tóte mişcătóre tropare ale înnoirea bisericeĭ, se termină peste un cuart de oră după mieḑul nopţeĭ; însă cu tótă ostenéla ce simţia, fie-care plecă mulţumit şi cu inima înduioşată intonând cu pietate ca şi strămoşiĭ noştri acu 379 de anĭ; *Innoesce, înnoesce noule Ierusalime.*

Cât dură acest serviciŭ divin, afară în curtea bisericeĭ se fierbiaŭ aromatele, adecă smirnă, tămîe, casia (aloe) ciară curată, saciz, răsină laudanum mirositor amestecată cu alte mirodeniĭ din care se face sfînta tîrnosélă.

Sunt unele ḑile carĭ par c'ar fi ursite să fie fără de sfîrşit, care umple aşa de mult inima şi activitatea omenéscă, în cât chiar d'ar dura 24, 48 şi chiar 96 ore tot n'ar părea îndestul de

lungĭ. Ast-fel fu diua de 12 Octombre anul mântuireĭ 1886. Ea dură ca surora eĭ de erĭ şi de alaltăerĭ 11 ore şi câte-va minute însă omenirea furând câte-va ore din nóptea de erĭ şi o fórte mare parte din nóptea de mâne, o făcu să dureze aprópe 20 de ore; şi cu tóte astea păru scurtă, scurtă de tot! trecerea sa pricinui multe strîngerĭ de inimă, nenumĕrate părerĭ de rĕŭ. Nicĭ nu putea fi alt-fel, căcĭ aşa di mărétă de mult n'a maĭ fost, şi mult timp n'o maĭ fi. Nu apusese încă lucéfărul de diminétă, păsĕrica încă dormia pitulată în căldutul sĕŭ cuibuleţ, marginele orientuluĭ nicĭ gând n'aveaŭ ca să se coloreze de rumenele degete ale sburdalniceĭ aurore, şi cu tóte acestea lumea deja fugise din braţele somnuluĭ reparator! Inimile muritorilor eraŭ prea pline de nerăbdare ca să asiste cu un moment maĭ curênd la cea maĭ măréţa glorificare a Dumnedeiriĭ, pentru ca somnul să 'şĭ maĭ găséscă un colţişor. Dar acésta nu se petrecea numaĭ aci, numaĭ în fericitul orăşel al Curţiĭ de Argeş. Privițĭ în darea luneĭ apunêndă care în ultimele fase ale ultimuluĭ pătrart abia despre diuă aruncă spre pământ o palidă radă de lumină, privițĭ spre drumul cel mare, spre potecele şiovăinde, spre plaiurile ce unesce munte, cu munte, privițĭ spre înălţimea muscelelor şi veţĭ vedea o negură désă, un furnicar nemărginit, un puhoiŭ negru, care merge, se restogolesce spre vale încetinel, dar fără precurmare, şi mereŭ cresce şi într'o clipa acopere cu noianele séle întinsa vale prin mijlocul căreia curge majestos riul Argeş. Acea negură, acel furnicar, acel puhoiŭ, nu e nicĭ invasia distrugĕtóre a lăcustelor, nicĭ potopul, flagel îndoit maĭ distrugĕtor, ci e mulţimea credincioşilor care vin din Muscel, Dâmboviţa, Argeş, Vâlcea şi chiar Gorj, e mulţimea Câmpulungenilor, Dragoslavenilor, Rucărenilor, Târgoveştenilor, Rômnicenilor, Bistriţenilor şi chiar Polovrăcenilor, cari alérgă în căruţe, călări şi chiar pedestraşĭ, îmbrăcaţĭ în cele maĭ frumóse şi maĭ pitorescĭ costume naţionale ca să asiste la măréţa sĕrbătóre. Ah! cât de frumósă e valea Argeşuluĭ într'acest minut! Ah! căcĭ nu e cu putinţă nicĭ condeiuluĭ, nicĭ peneluluĭ să reproducă asemenea situaţiunĭ nereproductibile! Infine iată aurora, iată lumina dileĭ, iată măndrul sóre! însăşĭ natura se îmbrăcase în cea maĭ

splendidă dintre costumele séle ca să sĕrbătoréscă după cuviință acea mare ḑi! Ce spectacol sublim! ce măréță privire, ce tabloŭ impunĕtor ți se înfățișéză inaintea ochilor! Spre miazănópte măreţele creste ale Carpaților acoperite într'o mantie alburie și străvĕḑĕtóre de céță, spre rĕsărit dealurile muscelelor acoperite de bĕtrânĭ copacĭ, ale căror frunḑe pălite de brumă înfățișĕză tóte nuanțele galbenuluĭ de la ruginitul cel maĭ roșatic până la samaniul cel maĭ spălăcitŭ; spre apus délurile Oltuluĭ și ale Topologuluĭ, pe sub care curge sgomotosul și capriciosul Argeș, spre amiadă-ḑi un oraș împodobit ca într'o ḑi de mare serbătóre; colo valea Banuluĭ și valea Albuluĭ, colea valea Iașuluĭ, dincolo valea Sasuluĭ, văĭ carĭ póртă numele celor patru din ceĭ maĭ fruntașĭ meșterĭ aĭ meșteruluĭ Manole, care înconjóră vechia reședință domnéscă, cum odinióră ceĭ patru meșterĭ înconjuraŭ pe genialul lor maiestru, și în mijloc un imens platoŭ acoperit peste tot numaĭ cu capete omenescĭ, din care rĕsare, majestósă, superbă, orbitóre de strălucire, incomparabila catedrală!

Daca n'ar maĭ fi fost de vĕḑut nimic alt de cât aspectul acesteĭ mărĭ de lume, ale căreĭ unde albe ca și undele adevĕrateĭ mări se mișcaŭ, se agitaŭ, se umflaŭ tot așa de impetuóse și sgomotóse ca și ale mării, și tot aĭ fi asistat la o priveliște din cele maĭ uimitóre. Cât se intinde vĕḑul omuluĭ in nemărginirea spațiuluĭ, nu zăreaĭ alt de cât chipurĭ omenescĭ, și tot ce însoțesce pe om.

Albele și curatele costume ale țĕranuluĭ muntén găitănate cu negru, precum și costumele albe și impestrițate cu aur, argint și miĭ de culorĭ gingașiŭ armonisate, ale țĕrancelor muntene, înghițiaŭ în nemărginitul lor noian cele-alte porturĭ, celealte costume ale tîrgovețuluĭ, ale orășenceĭ, și chiar ale soldaților Românĭ, al căror numĕr era destul de numeros. Apoĭ în acest haos de albéță și strălucire sclipitóre, ḑeciurĭ de căruțe, sutimĭ de care, miĭ de caĭ și boĭ, uniĭ mișcându-se, alțiĭ odihnindu-se și toțĭ amestecându-se într'o poetică confusiune cu potopul de ómenĭ. Ce spectacol peste putință de reprodus!

Din zorĭ de ḑi curtea bisericeĭ, cu tóte santinelele de la póртă,

imensa curte a catedraleĭ, fu înțesată de lume, și chiar interiorul bisericeĭ fu cu totul copleșit de mulțimea invitaților din tóte clasele sociale ce intraŭ în întru cu bilete de invitație. Tótă lumea era numaĭ ochĭ, tóta lumea nu se sătura privind atâta mândrețe. In biserică nu se oficia nimic; clerul ca și mulțimea aștepta ora hotărită pentru ca să încépă desfășurarea măreților peripețiĭ.

Pe la opt ore de diminéță parintele archimandrit Hariton Mateescu eși în cerdăcelul din fața bisericeĭ, unde eraŭ pregătite tóte cele trebuinciόse pentru sânțirea apeĭ, și începu a oficia sfeștania cea mică. Intr'acelaș timp, P. S. S. părintele Episcop Ghenadie împreună cu părințiĭ archiereĭ Silivestru, Ghenadie, Calistrat și Partenie precum și părintele archimandrit Gherasim Timuș și ceĭ 12 diaconi se îmbrăcară cu cele maĭ strălucitóre vestminte sacerdotale, și interiorul bisericeĭ începu să strălucéscă de lumina ce împrăsciaŭ tóte faclele și luminările ce se aprinsese.

De o dată un sgomot impunĕtor se audi in spațiu: buibuiturĭ de tunurĭ, amestecate cu sunetele a deciurĭ de clopote, cu vesele fanfare muzicale și cu entusiasmatele strigăte a maĭ multor decimĭ de miĭ de ființe omenescĭ, se amestecară în aceiașĭ armonie și formară un fel de melodie care sguduia chiar bolțile ceresсĭ. Acesta era semnalul sosireĭ Majestăților Lor Regele și Regina.

Atuncĭ conform ritualuluĭ religiuniĭ nóstre, care pretinde ca în momentul începereĭ serviciuluĭ târnosireĭ, noul tempul ce se prepară a fi consacrat, trebue să fie absolut gol de lume, chiar de clericĭ, d. Ministru D. Sturda pe o parte, și d. general Greceanu, de altă parte, își luară asupră-le gréua și neplăcuta îndatorire d'a ruga mulțimea ca să deșerte biserica, și 'șĭ-o îndepliniră cu mult tact, dar nu fără óre-care dificultate, căcĭ mulțĭ țineaŭ morțiș la biletul d-lor de intrare și nu prea se simțiaŭ bucuroșĭ d'a părăsi un loc ce'l dobândise cam cu multă greutate și înghesuială. In fine, în căte-va minute eși tótă lumea, chiar miniștri strĕinĭ venițĭ la astă serbare, chiar înaltul cler care eși cu crucile și evangeliele intru întêmpinarea Suveranilor țĕreĭ.

La ora 9 fix, trăsura regală se opri in pragul porții exteriore, și Majestățile Lor traversară imensa curte pe jos prin un îndoit și compact șir de credincioși.

La scara bisericeĭ pe platforma din față, Mafestățile Lor fură întêmpinate de toțĭ miniștriĭ țěreĭ, de corpul diplomatic și de toțĭ demnitariĭ Statuluĭ aci de față; la intrarea în biserică de P. S. S. părintele Episcop eparhiot cu crucea și sânta evangelie, de I. P. S. Mitropolitul Moldoveĭ, P. S. L. P. Episcopĭ, P. S. S. Inocentie, vicarul Mitropolieĭ Ungro-Vlachieĭ, loc-țiitor de Mitropolit Primat și de un numeros cler.

După ce Majestățile Lor sărutară crucea și Sf. Evanhelie, intrară în biserică în cântarea coruluĭ; Majestățile Lor ocupară tronurile Lor ca și în ḑiua precedentă, iar înaltul cler oficiant intră în altar și ocoli sfînta masă de treĭ orĭ, cântând: Isaia dănțuesce și cele alte douě tropare ce se cântă la nunțĭ și hirotonie; după aceia începu eșirea din biserică în modul următor:

Maĭ întêiŭ douĭ preoțĭ în mâinĭ cu douě felinare aprinse, apoĭ alțĭ douĭ preoți cu nisce Ripide (aere) de argint suflate cu aur, carĭ reprisintă hramurile, apoĭ cele douě Prapurĭ (steagurĭ) de carĭ am maĭ vorbit; pe urmă ceĭ 12 băețĭ de cor (anagnostĭ) lucsos învestmîntațĭ; pe urmă ceĭ 12 diaconĭ în mânĭ cu trechelele aprinse, după aceia douĭ diaconĭ purtând pe umere cele douě chivoturĭ de argint aurit care represintă o reușită miniatură a catedraleĭ, apoĭ P. S. S. părintele episcop în cap cu discosul cu Sf. mósce, P. S. Sa părintele Mitropolit al Moldoveĭ și Suceveĭ, P. S. S. Episcopĭ, archiereĭ și archimandrițĭ, Regele, Regina, casele lor civila și militara și tot publicul, și merse ast-fel pînă sub acoperemîntul cerdăceluluĭ, în sunetele clopotelor și ale cânturilor coruluĭ, a căror suavitate transporta pe om pînă la tronul Dumneḑeireĭ.

Ajunși acolo P. S. S. Părintele Episcop depuse Sf. mósce pe tetrapod, apoĭ se citi un apostol și o evangelie, și pe urmă P. S. S. Părintele Episcop îngenuchiă împreună cu tot clerul și citi prima rugăciune a târnosireĭ. In același timp îngenuchiă și Majestățile Lor Regele și Regina precum și armata ce forma în jurul bisericeĭ un nemărginit careŭ, înalțiĭ demnitarĭ, mi-

miştriĭ strĕinĭ şi întréga miriadă de asistenţĭ. Moment sublim! moment măreţ! moment impunĕtor celor maĭ impetriţĭ! Atuncĭ am zărit lacrĕmĭ pe obrajĭ bărbătescĭ aĭ maĭ multor persóne carĭ nu sunt deprinşĭ nicĭ cu lacrĕmĭ nicĭ cu frica, atuncĭ am vĕḑut frunţile şi genuchile maĭ multor ateĭ înclinându-se, înpreună cu a Aceluia ce pórtă pe frunte coróna de oţel.

După ce s'a terminat acea rugăciune care atât prin conţinutul sĕŭ cât şi prin modul cum a ḑis'o Eminenţa Sa Părintele Episcop, sdrobia inimile cele maĭ împetrite, începu primul ocol în ordinea care a domnit la eşirea din biserică, plus corul vocal şi peste 500 de poeoţĭ îmbrăcaţĭ în sântele vestminte veniţĭ din tóta eparchia. Acest cortegiŭ era atât de mare în cât códa sa abia pleca din cerdăcel pe drépta pe când capul deja reintra pe stânga. In tot timpul ocoluluĭ părintele arhimandrit Hariton stropea pe credincioşi cu aghiasmă.

După aceia urmă a doua îngenuchiare, a doua rugăciune şi a doua ocolire, şi iarăşĭ o dată pînă de treĭ orĭ. Majestăţile Lor luară parte la câte trelele ocolurile şi îngenuchiară cu pietate şi stătură prosternaţĭ cât timp durară cele treĭ rugăciunĭ.

După a treia ocolire, P. S. S. Episcopul urcă treptele bisericeĭ împreună cu M.M. L.L. Regele şi Regina, şi câţĭ-va din înalţiĭ prelaţĭ şi ḑise rugăciunea intrăriĭ, pe când uşile bisericeĭ eraŭ închise. Inăuntru se afla S. S. Archimandritul Hariton cu ḑuoĭ diaconĭ ţinênd chivotele în mânĭ. P. S. S. Episcopul Ghenadie pronunţă versetul 7 din psalmul 23 «Ridicaţĭ boerĭ porţile vóstre şi vĕ ridicaţĭ porţile cele vecĭnice, şi va intra împĕratul Slaveĭ».

«— Cine este acesta împĕratul Slaveĭ? întrebă clericul din năuntru.

«— Domnul cel tare şi puternic, Domnul cel tare în rĕsboiŭ, Domnul Puterilor: Acesta este împĕratul Slaveĭ,» rĕspunse P. S. Episcop [1]).

«Aceste întrebărĭ şi rĕspunsurĭ se repeţiră de 3 orĭ, după

---

1) Tot ce este la începutul pasagiuluĭ însemnat cu guilmele » este reprodus după *Monitorul oficial.*

care apoĭ P. S. Ghenadie făcu treĭ crucĭ cu sântele móște d'asupra ușilor, carĭ se deschiseră îndată. Tótă lumea intrând în regulă se așeḍă iarășĭ, fie-care pe la locul sĕŭ.

«Acum incepu punerea sântelor móște în stâlpul sântuluĭ Prestol. Majestățile Lor intrară în Altar, traseră de pe stâlp, în cântările obicĭnuite tabla de marmură destinată a servi de sântă Masă, așeḍând maĭ întêiŭ sfintele móște cu aromatele de sfințire. Intr'un tub de metal masiv, M. S. Regina depuse Chrisovul pentru restaurațiunea bisericeĭ, scris întreg pe pergament de Augusta Sa mână, și semnat de Dênsa și de M. S. Regele. Acest tub depunêndu-se sub piatra sfintuluĭ Prestol, se acoperi cu aromate de sfințire, și după aceia cu o placă de metal.

«Iacă conținutul Chrisovuluĭ de fundațiune:

«Sfințitu-s'a acest Dumneḍeesc locaș cu hramul Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ, «de către prea Sfințitul Episcop do Argoș Ghenadie, in al 20-lea an al domnieĭ «Regeluĭ Carol I, față fiind Regele Carol, Regina Elisabeta și o adunare nume«rósă de creștinĭ din tóte părțile Regatuluĭ, întru lauda și mărirea luĭ Dum«neḍeŭ A Tot-Puterniculuĭ al țĕrreĭ aceștia.»

«Curtea de Argeș în 12 Octombre, 1886.»

CAROL, ELISABETA.

Un alt exemplar, păstrat în altarul bisericeĭ, pórtă, pe lângă semnăturile Majestăților Lor, încă și pe cele următóre:

Iosif Mitropolit Moldoveĭ.
Ghenadie, Episcopul Argeșuluĭ.
Inocentie, Episcopul Buzĕuluĭ.
Iosif, Episcopul Dunăriĭ-de-Jos.
I. C. Brătianu, Președinte al Consiliuluĭ de Miniștri, Ministru de Interne.
Dimitrie Sturdza, Ministru de Culte și de Instrucțiune publică.
Eugenie Stătescu, Ministrul Justițieĭ
Mihail Pherekyde, Ministrul afacerilor streine.
Anastasie Stolojan, Ministrul Domeniilor.
Constantin Nacu, Ministrul financelor.
Radu Mihaiŭ, Ministrul Lucrărilor publice.
General Alex. Anghelescu, Ministru de Resbel.
C. E. Schina, Președintele Curțeĭ de Casațiune.
G. Filitis, Procurorul general al Curțeĭ de Casațiune.

General Gh. Anghelescu, Comandantul corpuluĭ 1 de armată.
General Vlădescu, Comandantul divisieĭ II Pitescĭ.
V. Alexandri,
M. N. Negulescu, Prefectul județuluĭ Argeș.
Daniil Sterescu, Primarul urbeĭ Argeș.
A. Lecomte du Nouy.
General adjutant Barozzi, Șeful caseĭ militare a M. S. Regeluĭ.

«Apoĭ începu spălarea sfinteĭ Mese; P. S. S. Episcopul oficiant, îmbrăcat cu o cămașe de atlas samaniŭ, bine-cuvîntă maĭ întâiŭ, în o rugăciune tainică, apa caldă, pentru spălare, cerênd asupra eĭ bine-cuvîntarea Iordanuluĭ. M.M. L.L. Regele și Regina, încinșĭ cu câte un șorț alb de atlas, și cu câte un calâp de săpun rachiŭ în mână, spălară apoĭ tabla de marmură turnându-li-se apă de prea Sfinția Sa Episcopul, de treĭ orĭ, ca la botez, în numele Tatăluĭ și al Fiuluĭ și al Sfîntuluĭ Duh. După cea d'antêiŭ spălare, Majestățile Lor șterseră marmura, pe când se cânta psalmul: «Cât de iubite sunt lăcașurile téle Dómne al puterilor.» După acésta, urmă a doua spălare, în amintirea Golgoteĭ, spălată cu sângele și apa ce cursese din cóstele Mântuitoruluĭ. P. S. S. Episcopul, în semnul Cruceĭ, turnă asupra meseĭ vin amestecat cu apă de trandafir, dându'ĭ sfințenie și bună mirézmă; cu acest licuid amestecat se stropi și antimisul la cântarea psalmuluĭ al 50-lea: «Stropimĕ-veĭ cu isop și mĕ voiŭ curăți.»

Dupa acésta Majestățile Lor, cu câte un burete în mână, precum și d. ministru al Cultelor și clericiĭ oficianțĭ, șterseră bine sânta masă, și P. S. Episcop începu a o unge cu Sântul Mir. Întêiŭ aŭ închipuit treĭ crucĭ d'asupra meseĭ, desemnând locurile unde trebue că stea în timpul sfinteĭ Liturghiĭ Evangelia, Discul și Paharul; după acea câte treĭ crucĭ pe fie-care colț al meseĭ ca ea să fie sfințită pretutindenĭ, în fine treĭ crucĭ pe antimis. La acésta diaconul, închipuind însemnătatea rituluĭ ce se oficia, la fie-care semn de cruce, atrăgea băgarea de sémă prin cuvîntul: «Să luăm aminte», iar ierarchul, închipuind scopul «sânțireĭ și exprimând entusiasmul ungereĭ spirituale, exclama: *Aliluia*. Chorul cânta: «Ce este maĭ bun

saŭ ce este maĭ frrmos de cât să trăiască frațiĭ împreună.»
După terminarea sânteĭ spălărĭ, se lipi cu aromate în câte patru, colțurile prastoluluĭ ceĭ patru evangeliștĭ, apoĭ se îmbrăcă sf. masă cu o cămașe de pânză albă legată cu șnururĭ prin prejur și încinsă de treĭ orĭ, în așa chip, că semnlu cruceĭ este de tóte patru parțile ; iar chorul cânta umilul psalm : «Pomenesce Dómne pe David, apoĭ P. S. S. Episcopul o stropi cu apă sântă. După stropirea acesteĭ cămășĭ se aduse póla de stofă, de d'asupra, cu antemisul. Pe dênsa se așeḍă Evangelia frumos scrisă cu aur și cu podóde și iconițe de către M. S. Regina, și închinată sântuluĭ altar al bisericeĭ; asemenea sânta Cruce, Chivotul pentru păstrarea sântelor Taĭne, cele două chivote anafornițe și cele două sfesnice. Când ast-fel sânta masă fu complect îmbrăcată cu tóte podóbele séle, se cântă psalmul «Domnul s'a împărațit, întru podóbă s'a îmbrăcat ;» apoĭ urmă cădire sânteĭ mese și a jertvelniculuĭ cu tot altarul, cântându-se psalmul : Judecă-mĕ Dómne, fiind-că eŭ am umblat prin blândețea mea, și în Domnul sperând nu voiŭ slăbi.»

Cu acésta terminându-se sânțirea prestoluluĭ, se făcu ungerea sânteĭ bisericĭ cu sântul și marele Mir. M.M. L.L. Regele și Regina, d. Ministru al Cultelor și P. S. S. Episcopul Ghenadie, cu câte o nuia acoperită în vîrf cu bumbac muiat în sântul Mir, și arome făcură câte o cruce cu Mir în cele patru părțĭ ale bisericeĭ : în centrul apsideĭ altaruluĭ, d'asupra sânteĭ Proscomidiĭ și a Diaconiconuluĭ, în cele două apside ale choruluĭ, d'asupra ușeĭ de la intrare din nartex în chor, unde se citesce versurile mareluĭ nostru poet Alexandri :

«Tu ce te lupțĭ în lume cu crâncena durere,
Tu ce din umbra négră aspirĭ să veḍĭ lumină,
In ast locaș de pace găsi-veĭ mângâere,
Altarul pune raze pe fruntea ce se 'nchină.»

«De asemenea, pe bisericele ctitoricescĭ din tablourile luĭ Neagoe-Vodă și Despina, Radu de la Afumațĭ și Roxanda, pe perețiĭ Nord și Sub aĭ nartexuluĭ, in fine d'asupra intrăreĭ

bisericeĭ în nartex, P. S. S. Părintele Episcop la fie-ce ungere dicea cu vocea puternică : «Slavă Sânteĭ a tot nedespărţiteĭ Treimĭ, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor, Amin !

«După terminarea ungeriĭ cu mir, MM. LL. Regele şi Regina şi d. ministu Cultelor, intrară iarăşĭ în altar, sărutară Crucea, Evangelia şi Sf. prestol, mulţumind luĭ Dumnedeŭ pentru vĕrsarea neîntreruptă a haruluĭ sĕŭ, iar P. S. S. Episcopul adresă cu glas tare ruga acésta : «Ne rugăm Ţie, Stăpâne mult milostive, umple de mărire, de sânţenie şi de dar jertfelnicul acesta; ca să se prefacă jertvele acele fără de sânge, ce se aduc Ţie într'ênsul, în prea curatul Trup şi cinstit sângele mareluĭ Dumnedeŭ şi Mântuitorul nostru Iisus Christos, a unuia născut fiuluĭ Tĕŭ, spre mântuirea a tot poporuluĭ şi a nevredniciei nóstre.»

«După aceia Majestăţile Lor se retraseră din altar, la tronurile Lor regale; asemenea şi d. ministru şi toţĭ mireniĭ câţĭ fusese în altar pe la locurile d-lor.

«Se făcu apoĭ polihroniul pentru Majestăţile Lor de către P. S. Episcop. eparchiot, care dice : «Prea Inaltuluĭ şi de Christos iubitoruluĭ Regeluĭ nostru Carol I şi iubitóreĭ de Christos Regineĭ Elisabeta, dă-Le Dómne, dile bune, viaţă pacĭnică, sănĕtate, mântuire, şi întru tóte bună sporire, iar asupra vrăjmaşilor biruinţă, şi'I pădesce întru mulţĭ anĭ.

«După aceea P. S. Episcopul oficie sânta Liturgie cu ceĭ 4 sânţĭ Archiereĭ şi 4 Archimandriţĭ îmbrăcaţĭ în sântele odăjdiĭ. Serviciul ţinu aprópe treĭ ore în solemnitatea cea maĭ mare. Era prima Liturgie făcută după sânţirea din noŭ a bisericeĭ, şi strălucirea decoruluĭ, luminele decimelor de candelabre şi candele, radele sóreluĭ străbătênd prin ochiurile şi ferestrele cu geamurĭ în variate culorĭ, chorul minunat, ale căruia cântărĭ induioşate rĕsunaŭ armonios prin cale 4 bolţĭ ale turnurilor, religiositatea cu care Suveraniĭ şi poporul lor ascultaŭ serviciul Dumnedeesc, şi ferbinţéla cu care P. S. S. Episcopul Ghenadie, P. S. S. Archiereĭ şi tot clerul oficiant înălţaŭ rugăciuni către Cel A-tot-Puternic, totul umplea sufletul de o tainică şi adâncă pietate.

Maĭ ales după «Creḑ» când începe sânţirea sânteĭ *jertfe*, **Inalt** P. S. S. P. Episcop ḑise cu vocea sa puternică, metalică şi tot de o dată dulce şi armoniósă cuvintele: «*Sus să avem inimele*» cu aşa dulcéţă şi atâta suavitate, în cât tóte inimile tresăltară înduioşate, şi mulţĭ dintre streinĭ nu se putură opri d'a esclama: ce sublime vorbe; ce poetică invocaţiune!

«După terminarea sânteĭ Leturgiĭ, P. S. S. Episcopul de Argeş Ghenadie îmbrăcat în vestmintele sacerdotale, cu mitra de aur şi petre scumpe pe cap, şi cu cârja în mână, eşind din sântul Altar şi oprindu-se între sfeşnicele cele marĭ împĕrătescĭ, în faţa Suveranilor şi a poporuluĭ, rosti următórea cuvîntare:

Sire,
Dómnă,
Iubiţĭ creştinĭ,

«Astăḑĭ când tresaltă în Cer de bucurie sufletul luĭ Neagoe-Vodă şi al Despineĭ Dómna, primiĭ ctitorĭ aĭ acestuĭ minunat monument, vĕḑĕnd la câtă mărire s'a ridicat biserica de către iubiţiĭ Suveranĭ aĭ poporuluĭ român; sufletu meŭ, puternic mişcat, maĭ mult de cât ori şi când, simte şi este pĕtruns de cea maĭ adâncă bucurie.

«Niciĭ o dată aceşt sânt locaş n'a fost maĭ strălucit ca în acéstă oră.

«Nicĭ odată n'a simtit poporul român maĭ mare bucurie sufletéscă ca acum, când Ve are în mijlocul sĕŭ, în acéstă sântă şi strălucitóre biserică, care, reedificată în ḑilele Vóstre, s'a şi îmbrăcat în vechia eĭ splendóre.

«Voĭ, alesul poporuluĭ român şi uns al luĭ Dumneḑeŭ, n'aţĭ fost de cât o adevĕrată fericire a acesteĭ de Dumneḑeŭ pazită ţéră credinciósă creştină!

«Prin Voĭ şi prin faptele Vóstre se glorifică Dumneḑeŭ, se măresce şi se mândresce poporul român!

«Fapte de acestea lucraŭ vitejiĭ de odinióră aĭ némuluĭ nostru!

«Voĭ pe câmpul de resbel aţĭ condus pe fiiĭ Românieĭ, 'ĭ aţĭ încununat cu auriĭ victorioĭ, aţĭ îndeplinit ultima voinţă a strĕbunilor, aţĭ desăvêrşit opera lor, aţĭ împlinit visul Românieĭ, şi în sfirşit aţĭ împodobit ţéra ca pe o mirésă cu coróna ce i se cuvine.

«Acéstă mărire, acéstă glorie se vede că Provedinţa Vĕ o păstra Voĕ încă de când marele patriot Ión Constantin Brătianu, primul ministru, care, ca alt profet Samuil, a fost trimis să Vĕ aducă frumósa veste de chemarea, ce Dumneḑeŭ şi Ţéra Vĕ făcea încă din cea maĭ fragedă vîrstă.

«Toţĭ Româniĭ dăm atenţiunea asupra munceĭ Vóstre de la 1866 până astăḑĭ; toţĭ suntem convinşĭ de mărirea şi progresul la care a ajuns ţéra în timpul de faţă.

«Ne bucurăm maĭ ales că Biserica a început să'şĭ ia sborul către vechia eĭ

splendóre. De aceea glorificăm pe Dumnedeŭ cu tótă inima şi cu tot sufletul în tot minutul, di şi nópte. Vom păstra dar Voĕ şi guvernuluĭ Vostru pururea' recunoscință.

«Faptele staŭ de față. Ceea ce nu s'a putut face de secolĭ, se face astă-dĭ în dilele Vóstre pentru întărirea şi mărirea nóstră. Cele maĭ multe bisericĭ monumentale s'aŭ restaurat şi se restauréză prin iniţiativa şi Augusta Vóstră patronare; la Iaşĭ S-ta Mitropolie şi biserica Treĭ Ierarchĭ şi altele, la Têrgovişte biserica vecheĭ Mitropoliĭ, — şi aicĭ, în vechea reşedință din Eparchia Argeşuluĭ, s'a ridicat falnică şi mândră acéstă biserică catedrală, care face fala Românieĭ şi admiraţia vécurilor.

«Istoria ne spune că fapte de acestea, cu care Majestatea Vóstră împodobițĭ şi asigurațĭ viitorul ţereĭ, aŭ măritŭ tot-d'auna némurile. Biserica ne-a salvat tot-d'auna! Cu Biserica aţĭ lucrat şi Biserica V'a ajutat.

«Devisa Vóstră: *Nimic fără Dumnedeŭ* duce la fericire şi la mântuire pe orĭ-ce popor. Acéstă cale, pe care mergeţĭ Majestățile Vóstre, să o îmbrățișeze generaţiunile presinte, pentru ca şi ceĭ ce vor veni după noĭ să pótă avea temelie de credință, de frumóse obiceurĭ şi de fapte virtóse, prin care să ne urmeze şi cu carĭ să ne glorifice şi eĭ pe noĭ, ca şi noĭ pe părinţiĭ noştri.

«Credinta stremoşéscă şi bisericile nóstre monumentale 'şĭ aŭ găsit sprijinul cuvenit şi s'aŭ ridicat şi se rădică cu fruntea strălucită spre Cer pentru gloria Sânteĭ Treimĭ şi a Maiceĭ-Domnuluĭ şi pentru fala némuluĭ Românesc.

«Şi ce dovadă maĭ mare despre dragostea gloriosuluĭ nostru Rege şi a grațióseĭ nóstre Regine pentru cele sânte şi naţionale, de cât reedificarea şi împodobirea acesteĭ case Dumnedeescĭ cu tótă strălucirea cea veche?

«Mulțumesc Prea-Curateĭ şi pururea fecióreĭ Marie, apĕrătórea acestuĭ sânt locaş, că m'a învrednicit şi pe mine smeritul să rădic sub acest Dumnedeesc acoperemînt glasul meŭ, şi se rog pe cel A-Tot-puternic ca să ajute Suveranuluĭ şi Suveraneĭ nóstre să mérgă înainte pe acéstă cale şi să sporéscă şirul faptelor măreţe şi virtóse, cu carĭ s'a împodobit Tronul Românieĭ.

«Clerul şi poporul Român, pururea credincios Suveranuluĭ, care a condus ţéra pe calea prosperitățeĭ şi a reînviat virtuțile strămoşeştĭ pe câmpul de glorie şi al independenţeĭ, aduce mulțumirile séle respectuóse şi devotamentul sĕŭ către Acel ce nu a uitat nicĭ în timpul resbeluluĭ datoria către altar şi rădicarea acestuĭ sânt monument din ruina în care căduse de decimĭ de anĭ.

«Cu multe odóre nouĭ şi frumóse s'a împodobit acéstă biserică măréță, cu care se mândresce Eparchia Argeşuluĭ şi România întrégă. Dar nicĭ unul nu întrece acéstă sântă Evangelie, scrisă cu o răbdare îngeréscă de aceeaşi mână Augustă, care a legat ranele vitejilor noştri căduţĭ pe câmpul de glorie.

«Bine-cuvîntat, fie acest sânt odor! Bine-cuvîntaţĭ fie aceĭ ce o vor citi şi aceĭ ce o vor asculta şi se vor adăpa din acest isvor al cuvîntuluĭ Dumnedeesc, care a scăpat omenirea de sclavie şi a deschis porţile Ceruluĭ tuturor credincioşilor.

«Bine-cuvintéză Domnedeule A-Tot-Puternice pe iubitul şi vitézul nostru

Rege Carol I, pe graţiósa şi piósa nóstră Regină Elisabeta, pe miniştrii ţĕreĭ, pe clerul nostru, pe vitejii noştri ostaşĭ, urmaşĭ credincioşĭ aĭ străbunilor lor, şi pe tot poporul Român, ca să învingă tóte rĕutăţile şi să pue sub picióre pe tot vrăjmaşul şi pismaşul seŭ, pentru fericirea acesteĭ scumpe ţĕrĭ şi întărirea credinţeĭ părinţilor noştri.

«Acéstă cuvîntare, rostită de demnul prelat cu căldură şi cuvioşie, rĕspundea dorinţeĭ ce fie-care hrănia in sufletul sĕŭ de a adresa Puterniculuĭ Dumneḑeŭ rugăciunĭ ferbinţĭ pentru sănĕtatea şi fericirea Augşutilor Suveranĭ.

«După acea tot poporul şi tot clerul eşiră din biserică rĕmânênd în capul scăreĭ numaĭ M.M. L.L. Regele şi Regina, pentru ca să fie de toţĭ vĕḑuţĭ şi de toţĭ aclamaţĭ.

«Pe cele 12 trepte ale scăreĭ eraŭ înşiraţĭ, în drépta M. S. Regeluĭ: Episcopul şi archiereiĭ oficianţĭ; în stânga M· S. Regineĭ, I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ şi P. S S. Episcopĭ aĭ Dunăreĭ-de-Jos şi Buzĕuluĭ cu alţĭ clericĭ. In faţă, pe platformă eraŭ Miniştri ţĕreĭ, Corpul diplomatic, Inalţiĭ demnitarĭ aĭ Statuluĭ, Oficeriĭ superiorĭ, persónele oficiale şi clerul, iar jos în curte mulţimea adunată.

«La apariţiunea Suveranilor începu imnul regal. Tot poporul se descoperi.

«Acum este minutul cel maĭ frumos, cel maĭ mişcător şi maĭ strălucit al serbăriĭ.

«M. S. Regele are să cuvinteze poporuluĭ Sĕŭ. Peste 25,000 de ómenĭ umplu curtea Episcopieĭ şi preajmele dealurilor. Este o tăcere adâncă, religiósă, şi toţĭ cu o singură suflare aŭ ochiĭ aţintiţĭ spre uşa locaşuluĭ sânt. De acolo are să li se grăiască cuvinte învietóre despre religiunea străbunilor lor, despre mărirea şi vitejia părinţilor lor, despre viitorul mare şi asigurat al copiilor şi nepoţilor lor. Cuvintele sunt rostite de acel Mare Căpitan, care, după ce a dat Românilor, prin braţul Sĕŭ vitéz şi prin mintea Sa înţeléptă şi tot-d'auna cumpănită, o Românie tare şi neatârnată, — astă-ḑĭ deschide Altarul credinţeĭ strămoşescĭ, scutură cenuşa, ce de aprópe patru secole acoperise monumentul cel maĭ frumos al Patrieĭ nóstre, şi rostesce cu un glas puternic, care aprinde tóte sufletele, următórele cuvinte,

cărora ecoul produs de bolțile înalte ale bisericeĭ le dădeaŭ o îndoită împuternicire, și în același timp o confirmare dumnedeiască.

«*Popórele cari îngrijesc monumentele lor se ridică ele înșile, căcĭ pretutindinea monumentele sunt povestirea vie a istoriei, oglinda trecutuluĭ, semnele vederate pentru generațiunile viitóre.*

«*Amintirea faptelor renumite este în genere însemnată prin «statue. In România însă, Domniĭ ceĭ marĭ aŭ înălțat bise«ricĭ și lavre, voind a întări ast-fel maĭ mult credința, adese «orĭ greŭ încercata prin năvălirĭ păgânescĭ, și ca mărturisire «că Cerul singur dăruesce isbândile, ocrotesce de primejdiĭ.*

«*Intâlnim dar în plaiurile mărețe ale munților, în văile în«cântătoare ale țěreĭ, numeroase sânte locașurĭ, clădite de vitejiĭ «si evlavioșiĭ noștriĭ Domnĭ, carĭ priviaŭ cu drept cuvênt în «biserică și povața sa scutul cel maĭ puternic al neamului «Românesc.*

«*Neagoe Basarab, rezemându-se cu ardoare pe religie, hotă«răsce să fie pe poalele Carpaților cea maĭ falnică biserică.* «*Meșterul Manole se punea la lucru, calfe și zidarĭ munceaŭ «di și noapte, în curênd se ridica pe Argeș în jos, pe un mal «frumos o clădire cum n'a maĭ fost alta.*

«*La sânțirea eĭ Vodă întruni o adunare impunětoare. Pa«triarhul Țarigraduluĭ, patru Mitropolițĭ, toțĭ Episcopiĭ, toțĭ «Archimandrițiĭ țěreĭ, Egumenĭ din muntele Atonuluĭ, peste o «mie de preoțĭ eraŭ de față la această măreață serbare și nu«mele de Curtea de Argeș rěsuna în tot Orientul ca o minune «vrednică de biserica rěsăriteană.*

«*Asprimea vremeĭ însă strică sântul locaș. Foc și cutremur «dărâmase părțile sale cele maĭ frumoase și mândra zidire «era amenințată să fie nimicită.*

«*Poporul pătruns de același simțimint religios, care a spri«jinit pe strămoșiĭ sěĭ în toate vijeliile, care a scăpat vatra lor «de năpădirĭ vrăjmășescĭ, nu a voit ca acest scump odor să «fie perdut.*

«*Națiunea dărui o zestre bogată, și astă-dĭ, după treĭ veacurĭ*

«și jumĕtate, Curtea de Argeș strălucesce în vechia sa splen-«doare, ca o nouă dovadă că doctrinele vĕtĕmătoare n'aŭ putut «înăduși cuvioșia în inimile Românilor, și că numaĭ prin harul «luĭ Dumnedeŭ se pot săvêrși fapte marĭ și bune.

«Noĭ, Regina și Eŭ, suntem mândriĭ și fericițĭ că sub Dom-«nia Noastră s'a redat credincioșilor acest sânt și istoric mo-«nument, care trebue să rămână de-a pururea adăpostul pra-«voslavieĭ, pe care poporul s'a redimat în toate împrejurările.

«Rugăm A-Tot-Puternicul ca să bine-cuvinteze scumpa Noas-«tră Românie.

«M. S. Regele, adânc emoționat, sfîrși cuvîntarea strigând din fundul nobileĭ Séle inimĭ: *Trăiască România*, pe când mâna Sa dreaptă se ridica spre Cer ca să implore nemărginita bunĕtate a Dumnedeuluĭ sânt, care a ocrotit mult încercatul de soarta neamuluĭ românesc și 'ĭ-a fost pururea îngrijitor și milosîrdnic păzitor.

«Această cuvîntare, mișcând până la lacrimĭ și electrisând tot poporul, a fost adese-orĭ întreruptă cu strigărĭ de *ura* îndelung prelungite, scoase din peptul miilor de oamenĭ adunațĭ. La finele fie-căreĭ urărĭ se distingeaŭ niște glasurĭ maĭ subțirĭ venite maĭ de departe: eraŭ strigătele de *ura* ale țĕrancelor, fete și neveste, carĭ în modestia lor, caracteristică femeeĭ române, se adunase toate la un loc afară din curte și uniaŭ glasurile lor la ale mulțimeĭ din preajma biosericeĭ.

«Cuvintele M. S. Regeluĭ vor rĕmâne pururea neșterse din inimile acelora ce aŭ avut fericirea să le asculte, și trebue săpate pe table de bronz, spre a se păstra în archivul secular al neamuluĭ românesc; căcĭ ele alcătuesc arca de alianță între timpiĭ vechĭ și timpiĭ nouĭ, legătura sântă dintre Biserică și Stat, dintre religiune și naționalitate.

«Dacă în acele minute de entusiasm, când din înălțimea scăreĭ Bisericeĭ Augustul Suveran al RomânieÏ grăia d'naintea a 25,000 de oamenĭ venițĭ la chemarea Sa, s'ar fi deșteptat aievea acel Voevod Neagoe Basarab și ginerele sĕŭ Radu de la Afumați, fericițiĭ ctitorĭ aĭ acestuia sânt locaș și ar fi venit ceĭ

viĭ în mijlocul drept credincioşilor adunaţĭ la Curtea-de-Argeş, de sigur că s'ar fi simţit mândri şi fericiţĭ că nu în deşert lucrase pentru împuternicirea patrieĭ lor în svênturata şi obidita lor trecere pe pământ, căcĭ moscenirea lor ar fi vĕdut'o reinălţată şi cu mult maĭ strălucită şi maĭ frumoasă; căcĭ el ar fi vĕdut'o în loc de un Tron de Voevodĭ, nesigur pentru diua de mâne şi coprins de toate părţile de păgâna semilună, ar fi vĕdut un Tron de Rege, şi pe dênsul coroana de oţel Regală, turnată din tunul de la Plevna şi purtată de Carol I; ar fi recunoscut în blândul şi muncitorul popor aceleaşĭ simţiminte ale buneĭ rînduelĭ, cuvioşiĭ şi credinţe, în oştean acelaşĭ suflet de vultur, ca şi al vênătorilor acelora, a căror vătaf fusese Neagoe, înainte de a se face Domn. In fine, eĭ ar fi vĕdut o Românie neatârnată, cu toţĭ copiĭ eĭ însufleţiţĭ de acelaşĭ gând şi servind sub acelaşĭ steag, în locul a două ţĕrişoare sfîşiate între dênsele şi bîntuite de toate primejdiile, aşa cum eraŭ când eĭ părasise priveliscea lumeĭ aceştia.

«După cuvîntarea M. S Regeluĭ şi după cântarea imnuluĭ, rĕspunse d. Ministru D. Sturza, cu următoarele cuvinte elocinte, pline de adevĕr şi însemnătate:

Sire,
Doamnă,

«Cu totiĭ suntem adunaţĭ în jurul Majestăţilor Voastre pentru o serbare măréţă. Nu e numaĭ veselia şi bucuriă carĭ fac să salte inimile nóstre. Evlavia şi credinţa le înalţă şi le purifică.

«Un mare fapt s'a îndeplinit astă-dĭ.

«Cel maĭ măreţ locaş Dumnedeesc al Regatuluĭ s'a redeschis credincioşilor creştinĭ, din temelie reînoit, îmfrumuseţat şi împodobit.

«Aşa se şi cădea să fie în timpurile acesteĭ glorioase Domniĭ, când redeşteptaţĭ, Româniĭ, încuragiaţĭ şi împinşĭ de vocea puternică şi pătrundĕtoare a Majestăţilor Voastre, aŭ pus cu ardoare şi cu dor mâna la 'ntărirea şi mărirea patrieĭ.

«A fost predistinat 'acest edificiŭ de către A-Tot-Puternicul Dumnedeŭ ca el să stea ca un semn vecînic al celor petrecute.

«Cu greŭ şi cu durere el a fost clădit, precum ne-o spun numeroasele şi inimoasele luĭ inscripţiunĭ: cu greŭ şi cu durere, precum a fost fondat şi statul Românesc. Ca şi acesta, el nu a fost cruţat de crudimea timpurilor. Ca

şi acesta el a fost bântuit de inamicĭ. Ca şi acesta el era aproape de peire. Dar ca şi acesta, el se inalţă astă-ḑī spre mirarea celor din afară şi spre întărirea noastră celor din năuntru, fără seamĕn maĭ splendid şi maĭ lumino de cât în trecut.

«Strâns legată 'ĭ-a fost tot-d'a-una soarta de soarta Regatuluĭ.

«Fericitul întru pomenire primul ctitor a aşeḑat în faţa bisericeĭ patru plăcĭ de piatră, a căror inscripţiunĭ trebuiaŭ să dea cunoscinţă despre dînsa şi despre ţeră. Două din aceste plăcĭ le-a umplut Neagoe cu un rost, care este din fundul uneĭ inimĭ pătrunsă de religiozitate. Pe a treia şi-a vecĭnicit numele Şerban Cantacuzino. A patra placă a rĕmas aproape patru secule mută, aşteptând să vorbească şi ea. Astă-ḑī ea poartă următoarea scrisoare.

«Noĭ, Carol I, cu mila luĭ Dumneḑeŭ şi prin voinţa naţio-«nală, Rege al Românieĭ, vĕḑênd această biserică, care a fost «prada focurilor, a cutremurilor, şi a vrăjmaşilor, lăsată în «părăsire, unitu-Mĭ-am gândul cu voinţa celor maĭ d'inainte «ctitorĭ, Io Neagoe Basarab Voivod şi Io Radu Basarab Voivod, «şi am hotărît în anul de la Christos 1875, al Domnieĭ Mele al «ḑecelea, a o scăpa de nimicire. In ḑece anĭ de muncă neobosită, «care n'a încetat nicĭ în timpul mareluĭ rĕsboiŭ pentru neatâr-«nare, am reclădit această falnică, luminoasă şi minunată «zidire cu ajutorul ţereĭ întregĭ, după planurile şi documentele «ctitorescĭ, cu materialul vechiŭ şi cu cel noŭ, scoase din pie-«trăria de la Albulescĭ Câmpu-Lung. Şi s'a săvêrşit în anul «mântuiriĭ 1885, al Domnieĭ Mele al două-ḑecelea, al Regatuluĭ «Meŭ al cincilea, spre vecinică amintire a faptelor carĭ aŭ ri-«ḑicat Regatul Românieĭ la mărime şi întru pomenirea Mea, «a iubiteĭ mele soţiĭ Elisabeta Regina şi a urmaşilor Noştri, «precum şi a Mitropolituluĭ Primat Calinic Miclescu, a Epis-«copuluĭ de Argeş Ghenadie, a Preşedinteluĭ consiliuluĭ Meŭ «de miniştri Ioan Brătianu, a Architectuluĭ Andreiŭ Lecomte «de Nouy şi a întreguluĭ popor al acesteĭ ţerĭ. Bine-cuvîntează «din Cer, Părinte sânte, acest sânt locaş al Tĕŭ şi 'l păstrează «din neam în neam ca un nepreţuit odor, amintind ḑilele grele «şi timpurile de mărire prin care a străbătut virtutea şi voi-«nicia Românilor, sprijinindu-se pe stânca credinţeĭ către «Dumneḑeŭ, către patrie şi către Rege.»

«Aşa este! Putem ḑice că Dumneḑeŭ a revĕrsat bine-cuvîntarea sa asupra a-

cestuĭ pămênt şi asupra acestuĭ popor, căcĭ, după multe şi nenumĕrate suferinţe, le-a dăruit în sfîrşit cârmaciŭ însufleţit de iubire şi de râvnă Dumnedeiască. Ţara scie aceasta de la o margine a eĭ până la cea-l-altă Ea scie că Voĭ, carĭ staţĭ în fruntea eĭ, sunteţĭ ca doui luceforĭ strălucitorĭ, spre carĭ ochiĭ noştri se pot uita cu iubire, cu respect cu încredere şi cu credinţă.

«Aĭ înălţat, Sire poporul Român în ochiĭ sĕĭ propriĭ, şi în ochiĭ lumiĭ; uitasem a ne jertfi vieţele pentru patria, pe care o iubiam din adâncul sufletelor noastre, şi ne-aĭ condus unde era victoria maĭ grea de căpĕtat, ca ast-fel să datorim ceea-ce am devenit, un regat respectat, plin de viaţă şi de putere, numaĭ nouĕ înşi-ne, Regeluĭ nostru şi luĭ Dumnedeŭ.

«Nimic nu aĭ cruţat pentru a întări această ţéră şi aĭ pus o rară înţelepciune şi marĭ silinţe ca să înalţĭ tot maĭ sus neamul românesc, sădit aci de cel maĭ puternic popor al lumiĭ vechĭ, de cel maĭ mare Impĕrat al Romeĭ antice.

«D'împreună cu Regatul aĭ rădicat, Sire, şi biserica strămoşească şi aĭ aşezat'o pe base canonice, făcênd ca autocefalia eĭ să fie recunoscută de întreaga crescinătate. Ast-fel 'ĭ-aĭ redat vechiul eĭ prestigiŭ.

«Ca semn palpabil al acestuĭ aşedămînt, prin vointa şi impulsiunea Majestăţeĭ Voastre, ţéra a reclădit sânte bisericĭ cădute în ruine, între carĭ aceasta, a Episcopieĭ de Argeş, e cea maĭ însemnată

Inainte de treĭ deceniĭ, reedificarea acestuĭ edificiŭ ar fi fost o imposibilitate. Nu s'ar fi găsit mijloace materiale pentru o lucrare atât de mare; intreprinderea ar fi fost o îndrăsneală pe care nimenĭ n'ar fi fost în stare a o aduce la capĕt. Acum în dece anĭ, sub puternicul îndemn al Majestăţeĭ Voastre şi sub direcţiunea unuĭ noŭ meşter Manole, se rădica minunat d'înaintea ochilor noştri acest giuvaer al credinţeĭ în Dumnedeŭ şi al iubireĭ de patrie, dotat cu vestminte şi odoare sânte, între care posteritatea, ca şi noĭ, va admira Evangelia lucrată cu atâta pietate şi măestrie de iala femeilor Române, de Regina Elisabeta.

Ast-fel numele Vostru, Sire, a devenit pentru Românĭ un talisman, care 'ĭ duce din isbânda în isbândă. Iar în viitor, el va fi iubit şi adorat de urmaşiĭ noştri, ca numele celuĭ maĭ mare Rege, care a fundat puternicul Regat Român.

Depunênd la piciórele Majestăţilor Vóstre din partea ţĕrĭ intregĭ aceste simţiminte de recunoscinţă, într'acest moment solemn şi sânţit, îndeplinesc o datorie a nostră a tuturor.

Să trăiţĭ mulţĭ anĭ spre binele, spre întărirea, spre fericirea Regatuluĭ Român.

Să trăiască Majestăţile Lor!

Să trăiască Dinastia Românéscă!

Să trăiască România!

«După aceea poetul iubit al geniuluĭ român, acel care a scos din uitarea atâtor marĭ de anĭ cântecul poporan, archivul în care o naţiune 'şi depune trofeele eroilor sĕĭ, flórea simţirilor eĭ, cel care a fixat cel d'întêiŭ minunata şi tânguiósa legendă a *Meşteruluĭ Manole,* d. V. Alexandri, citi oda sa la sânţirea